

Den Gamle By

A close-up, low-angle shot of a steam locomotive's front. The smokestack is prominent, featuring a red and white striped band. Below it, the boiler is dark and metallic, with a brass plate displaying the number '694'. Steam is rising from the engine, creating a hazy atmosphere. In the background, another locomotive and museum visitors are visible, though out of focus.

2017

Offentlige tilskudsgivere

Kulturministeriet
Aarhus Kommune

Donationer til store aktuelle projekter

A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal	Den Moderne By
Salling Fondene	Aarhus Fortæller
Aage og Johanne Louis-Hansens Fond	Smykkeskrinet
Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde OJD	Fra Dronningens Garderobe
CAC Fonden	Automobilforretningen
Købmand Herman Sallings Fond	Hus fra Skanderborg
Nordea-fonden	Det er for børn – børneliv i 200 år
Bikubenfonden	Et somalisk hjem i Danmark
Foreningen PlanDanmark	Efteruddannelse
Slots- og Kulturstyrelsen/ Nordea-fonden	Historien fortalt gennem dilemmaspil
Augustinus Fonden	Nydelsesmidlernes Danmarkshistorie
Bodil Christiane Kolding Sneums Fond	Udvikling
Julius Christian Gårdbos og Ketty Laura Gårdbos Fond	Udvikling

Hovedsponsor
Jyllands-Posten

2017 Den Gamle By

Den Gamle By er under protektion af
Hendes Majestæt Dronning Margrethe II

Den Gamle By 2017

© 2017 forfatterne, Den Gamle By og Historika / Gads Forlag A/S

Redaktion: Kitt Boding-Jensen, Thomas Bloch Ravn, Line Fogh Sørensen
og Historika

Omslag og design: Lene Nørgaard, Propel

Grafisk tilrettelæggelse: Per Demuth, Demuth Grafisk

Forsidefoto: Lokomotivet F 694 i Aarhus Fortæller / Asger Christiansen

Oversættelse: James Manley

Repro: Narayana Press

Tryk: Clemensstrykkeriet

ISBN: 978-87-93229-89-1

ISSN: 0909-945x

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Det er tilladt at citere med kildeangivelse i anmeldelser.

Indhold

Dybde og dimension 5

Thomas Bloch Ravn

Årets gang og planer for fremtiden 9

Thomas Bloch Ravn

Fra Aarhus Museum til Aarhus Fortæller 33

Thomas Bloch Ravn

Aarhus Fortæller – en tur gennem udstillingen 37

Martin Brandt Djupdræt, Connie Jantzen,

Søren Tange Rasmussen og Lisbeth Skjernov

Vi står på skuldrene af andre 51

Thomas Bloch Ravn

Sådan gjorde vi – udvikling og realisering af Aarhus Fortæller 57

Martin Brandt Djupdræt og Thomas Bloch Ravn

Meget mere end Aarhus Fortæller 65

Anneken Appel Laursen

Årsberetning Dansk Center for Byhistorie 70

Mikkel Thelle

Tal og fakta fra Den Gamle By 75

Thomas Bloch Ravn

Sponsorer 92

indgang

AARHUS FORTÆLLING

Over 1000 års
historie

første
ANER

AARHUS STORY

AARHUS

AARHUS FORTÆLLING

Dybde og dimension

Thomas Bloch Ravn

2017 blev ikke bare det store kulturår for Aarhus som europæisk kulturhovedstad. Det blev også et stort år for Den Gamle By med åbning af Smykkeskrinet, Aarhus Fortæller, Automobilforretningen, flere særudstillinger og stor Aarhus Stories-event ude i byen.

Her skal fokus være på den vigtigste enkeltbegivenhed for Den Gamle By, som uden tvivl var Hendes Majestæt Dronningens åbning af Aarhus Fortæller tirsdag 11. april 2017. Projektet er finansieret af Købmand Herman Sallings Fond og Købmand Ferdinand Sallings Mindefond med en samlet bevilling på 70 mio kr.

Aarhus Fortæller er en tidsrejse i mere end 1000 års historie samlet i et kronologisk forløb på 800 kvm. En fortælling om godtfolk og skidtfolk, vikinger, bisper, købmænd, fabrikanter, arbejdere og husmødre, popmusikere, studenter, cyklister – og mange, mange flere. En udstilling i sit helt eget underjordiske univers – realiseret 156 år efter, at byen fik sit første historiske museum.

Dermed supplerer Aarhus Fortæller den fine række af stærke

Hendes Majestæt
Dronningen erklærer
udstillingen Aarhus
Fortæller for åben
11. april 2017.
Foto Niels Åge Skovbo.

Aarhushistorier som Borgmestergården, Købmandsgården og Aarhus Mølle, der sammen med en håndfuld andre Aarhusbygninger jo i mange år har været en vigtig del af Den Gamle By. Samtidig vil udstillingen i fremtiden være et godt afsæt for særudstillinger og for det arbejde, Den Gamle By udfører rundt omkring i Aarhus i tæt samarbejde med kommune, museer, foreninger og menige århusianere.

Aarhus Fortæller er også en udstilling om en dansk bys udvikling. For selvom eksemplet er Aarhus, viser udstillingen vigtige træk af de fleste danske byers historie fra de første bygrundlægninger i vikingetiden frem til i dag. Derved får Aarhus Fortæller også Den Gamle Bys nationale opdrag som museum for de danske byers historie til at gå op i en højere enhed med det opdrag som lokalmuseum for Aarhus, vi fik overdraget af Aarhus Byråd i 2011.

I Den Gamle By er vi stolte over med denne udstilling at være med til at give Aarhus den samlede historiske fortælling, som byen altid har savnet. Aarhus Fortæller er en permanent udstilling, som stadig vil være her, når al rogen har lagt sig efter de mange events i forbindelse med kulturbyåret Aarhus 2017.

Vi oplever, at det bliver stadig mere vigtigt at fortælle historie, ikke mindst i en så mærkelig og modsætningsfyldt modernitet, som vi lever i. En tid, hvor nyt rangerer højere end gammelt, hvor fornyelse er bedre end tradition, og hvor noget, der kommer fra udlandet altid er finere end noget, der har lokal forankring. Derved kommer vi let til at overse, at det er historien, der giver det moderne liv dybde og dimension. Det er vores håb og store ambition, at Aarhus Fortæller kan bidrage med dette perspektiv. Vi tror, at mange vil opdage byen og sig selv på en ny måde.

Depth and dimension

2017 has not only been the big cultural year for Aarhus as European Capital of Culture. It has also been a great year for Den Gamle By with the opening of the Jewellery Box, Aarhus Story, the Car Seller, several special exhibitions and big Aarhus Stories event in the heart of Aarhus. Museum Director Thomas Bloch Ravn writes about how he thinks history can make a contribution by giving modern life depth and dimension.

Årets gang og planer for fremtiden

Thomas Bloch Ravn

Med en ny fireårig bevilling fra staten og endnu et rekordår som bagtæppe var scenen virkelig sat for en stærk performance af Den Gamle By her i 2017, hvor Aarhus som bekendt er europæisk kulturhovedstad. Og hvor har det dog været dejligt at erfare, at de ting, museet har bidraget med, har kunnet bære igennem.

Fremhæves skal især udstillingerne Smykkeskrinet, Aarhus Fortæller og Automobilværkstedet, som alle er permanente og fortsat vil være her, også efter kulturbyårets afslutning. Værd at fremhæve er også forestillingen Aarhus Stories, der blev vist i hjertet af Aarhus, ligesom naturligvis de særudstillinger og bøger, som Den Gamle By står bag.

Indsatser, der har krævet knøfedt og kreativitet og samlede investeringer for knap 100 mio kr og som indtil nu (primo oktober) har resulteret i en besøgsfremgang på over 15 procent.

Den Gamle By venter spændt på afgørelsen af fredningssagen vedrørende Botanisk Have, så vi – forhåbentlig – kan iværksætte den planlagte arkitektkonkurrence for en ny hovedindgang. Indtil da arbejder vi videre med færdiggørelsen af de moderne bykvarterer, og samtidig begynder vi at vende blikket mod de eksisterende udstillinger og samlinger, der trænger til opmærksomhed.

Den gule Citroën Klø-verblad fra 1925 i udstillingslokalet hos Automobilforretningen Carl Christensen, der åbnede i Den Gamle Bys 1927-bydel 17. august.

Rekordbesøg

I alt 515.667 løste sidste år billet til museet, og 2016 blev således det hidtil bedste besøgsår i Den Gamle Bys historie.

I 2016 udtrykte jeg i årbogen den forventning, at antallet af besøgende ville stige yderligere i takt med, at nye projekter blev realiseret. Det har vist sig at holde stik, og fremgangen ser ud til at fortsætte, idet der her i begyndelsen af oktober kan konstateres en fremgang på over 15 procent i forhold til 2016.

Der er grund til at pege på tre faktorer bag denne fremgang. Den første er, naturligvis, at Den Gamle By lykkes godt i disse år med stadig flere attraktive tilbud til publikum. Dernæst kan der peges på det stigende antal krydstogsturister og endelig det forhold, at Aarhus er europæisk kulturhovedstad med den opmærksomhed, det naturligvis giver.

Jeg tror, at kulturhovedstadsåret skal ses som en foreløbig kulmination på en lang, kreativ vækstperiode for Aarhus og ikke mindst for byens museer. I Den Gamle By vil vi gøre vores til, at byens kultursucces forankres, så den kan fortsætte i de kommende år.

Tre Aarhusmuseer i top-5

At det går godt for Aarhuskulturen, afspejles også i Danmarks Statistiks opgørelse af museernes besøgstal i Danmark. Det er her værd at bemærke, at de tre store Aarhusmuseer alle ligger i top-5 over Danmarks bedst besøgte museer i 2016.

Flest gæster havde som sædvanligt Louisiana i Nordsjælland med 705.854 besøgende i 2016. Dernæst kommer ARoS med et rekordbesøg på 614.028, så Den Gamle By med 515.667, fulgt af Moesgaard Museum med 431.688 og endelig som nummer fem på listen Nationalmuseet (Prinsens Palæ i København) med 429.119 besøgende.

Tal bør være sammenlignelige

Disse tal omfatter alene de gæster, der har løst billet til museet.

Det seneste år har der været nogen uklarhed om, hvordan museer tæller deres besøgende. Skal man kun tælle de gæster, der løser billet, eller kan man også medregne de, der blot køber

I cykelsmedens værksted i 1927-kvarteret hænger Christian X's originale cykel, der efter sigende skulle være specialfremstillet til den høje konge. Værkstedet formidler historien om cyklen, der omkring år 1900 blev industrialiseret, billigere og dermed udbredt til folket.

en kop kaffe i cafeen eller benytter museumsbygningen som ly for regnvejr?

Fra Den Gamle Bys side har vi appelleret til, at Kulturministeriet og Danmarks Statistik sammen beslutter sig for én model, der kan sikre troværdighed og som skal gælde for alle. Hvis ikke det sker, er det nemlig ikke muligt at sammenligne tallene – hverken over tid eller museerne imellem.

Vi tjener penge for at lave et bedre museum

Det er glædeligt, at museets stigende besøgstal også giver øgede indtægter. Fra en indtægt på 53,5 mio kr i 2015, heraf 27,9 mio i entreindtægt, til i alt 60,6 mio kr i 2016, heraf 30,6 i entreindtægt. Der henvises til hovedtallene fra museets 2016-regnskab s. 75.

Den Gamle By vil aldrig kunne klare sig uden substantiel offentlig støtte, som sammen med museets egne indtægter finansierer den daglige drift, herunder også bevaringen af museets omfattende og uvurderlige samlinger.

De store, museale udviklingsprojekter finansieres hovedsagelig af private midler, men kræver ofte også en ikke ubetydelig medfinansiering. Dertil kommer, at museets vækst har skabt behov for en række investeringer til forbedring af publikumsservice.

En opsparing i form af styrkelse af museets frie egenkapital er derfor nødvendig med henblik på at investere for at holde momentum.

Vi plejer at sige, at vi ikke laver museum for at tjene penge, men at vi er nødt til at tjene penge for at kunne lave et godt museum med appel og relevans.

Statstilskud forlænget i endnu fire år

I 2016 var der nogen usikkerhed om, hvorvidt museets særlige statstilskud på 3 mio kr årligt ville blive forlænget. I november 2016 lykkedes det, så bevillingen nu går frem til og med 2020. Det er vi taknemmelige for. Det skal dog ikke være nogen hemmelighed, at vi havde håbet, at beløbet var kommet permanent på Finansloven. Det lykkedes desværre ikke, selvom der blev presset godt på fra mange sider, ikke mindst fra folkevalgte her i det østjyske.

Offentlige tilskud er en investering

I det offentlige regnskab optræder kultur som en udgift. Derved kan man let overse, at kultur også kan være en investering, der giver afkast for samfundet. Rent faktisk er Den Gamle By ligefrem en overskudsforretning for det offentlige, idet museet for hver offentlig krone skaber en ekstra omsætning på tre kroner med dertilhørende skattebetaling til det offentlige. Museet tiltrækker mange turister, som giver omsætning på hoteller, campingpladser, restauranter og butikker, hvilket også giver penge i de offentlige kasser. Og så gør Den Gamle By meget for at være mere end et museum, blandt andet ved at udvikle tilbud til marginaliserede grupper som for eksempel demente ældre, og ved at uddanne og efteruddanne håndværkere.

Vi er taknemmelige for, at der nu er ro om Den Gamle Bys økonomi de næste fire år. Til den tid må vi til den igen, og indtil da er det Den Gamle Bys opgave at levere en så god performance, at alle vil mene, at tilskuddet bør være permanent.

Tak til Bodil Sneums Fond

Bodil Christiane Kolding Sneums Fond til Støtte for Den Gamle By i Aarhus blev stiftet i 2007. I fundatsen var det bestemt, at fonden skulle eksistere i 10 år, og at alle midler skulle uddeles til særlige projekter i Den Gamle By. I år er fonden derfor lukket, og de sidste midler uddelt. De gik til færdiggørelse af Den Danske Vinhistorie, til invitation af to amerikanske gæsteprofessorer, og til indretning af en jødisk marskandiser og hans bolig i museets kvarter, der med 1927 som udgangspunkt belyser 1920'ernes historie.

Fonden har i løbet af sin 10-årige eksistens bidraget til utallige store og små projekter, som har været med til at udvikle Den Gamle By. I alt omkring 8 mio kr er blevet uddelt til museet.

Tak til Tania Fisch-Thomsen, Niels Fisch-Thomsen og Henry Dichman, som via deres virke i fondens bestyrelse har bakket så flot op om Den Gamle By. Og tak til Bodil Sneum, som i sit testamente fra 2003 besluttede at oprette fonden.

Bodil Sneum døde i 2004. Hun blev 96 år, og hendes hjem indgår i dag som en af lejlighederne i ejendommen Tårnborg, der udgør en hovedhjørnestein i Den Gamle Bys kvarter, der med udgangspunkt i året 1974 viser 1950'ernes, 1960'ernes og 1970'ernes historie.

Den Gamle By er nu også et stort indendørs museum

I løbet af 2017 er der åbnet en række markante publikumstilbud, som betyder, at Den Gamle By nu også er et stort indendørs museum med attraktive tilbud til publikum året rundt.

Med årets åbning af Smykkeskrinet og Aarhus Fortæller er der etableret et helt kompleks af indendørs og underjordiske udstillinger, idet disse to nye udstillinger er koblet sammen med Plakatomuseet og med Kunstkammerets store udstillinger af sølvtøj, porcelæn og ure. Rundgangen omfatter et samlet indendørs udstillings- og oplevelsesforløb på cirka 2.000 m².

Vi har med glæde noteret os, at sammenkoblingen har betydet, at flere end tidligere finder frem til Kunstkammeret og Plakatomuseet. Og det er vores håb, at det store indendørs museum på sigt vil betyde, at flere vil besøge Den Gamle By i årets første måneder, som traditionelt har været museets deciderede lavsæson.

Smykkeskrinet

Tirsdag 7. februar åbnede Hendes Kongelige Højhed kronprinsesse Mary Smykkeskrinet i Den Gamle By.

En fornem samling, som er skabt af det tyske ægtepar Marion og Jörg Schwandt, og som rummer værker af for eksempel Mogens Ballin, Thorvald Binesbøll, Kay Bojesen, Marie Christiansen, Nanna Ditzel, Bent Exner, Torun Bülow-Hübe, Bent Gabrielsen, Karl Gustav Hansen, Kastor Hansen, Bent Knudsen, Henning Koppel, Uwe Helmuth Moltke, Evald Nielsen, Svend Weihrauch og selvfølgelig Georg Jensen.

Smykkeskrinet er blevet til med uvurderlig støtte fra Aage og Johanne Louis-Hansens Fond. Der er tale om en permanent udstilling, som er et af Den Gamle Bys bidrag til kulturbyåret Aarhus 2017. I forbindelse med åbningen er udgivet en monografi om dansk smykkekunst. Bogen er udgivet på både dansk og engelsk, og den danske udgave er blevet så stor en succes, at den allerede har måttet trykkes i et nyt oplag. Om Smykkeskrinet se i øvrigt Jens Ingvordsens artikel i Den Gamle Bys årbog 2016.

I Smykkeskrinet udstilles en samling på knap 1000 danske smykker fra det 20. århundrede. Hendes Kongelige Højhed Kronprinsessen åbnede Smykkeskrinet 7. februar.

Gæsterne til den officielle åbning af Aarhus Fortæller samlet i Helsingør Teater. Aarhus Fortæller blev åbnet 11. april af Hendes Majestæt Dronningen.

Aarhus Stories og Aarhus Fortæller

Den store underjordiske tidsrejse Aarhus Fortæller blev 11. april åbnet af Hendes Majestæt Dronningen. En stor del af denne årbogs artikler er helliget denne milepæl i såvel byens som Den Gamle Bys historie. For nærmere omtale heraf henvises til årbogens øvrige artikler.

Ved nymåne, nogle uger inden åbningen, foregik en stor event, Aarhus Stories, der i sig selv var en gribende historisk billedfortælling, og som samtidig lagde op til åbningen af udstillingen Aarhus Fortæller.

Aarhus Stories var en unik billedmæssig og musikalsk forestilling om byens historie, som fire aftener blev spillet og fremvist i hjertet af Aarhus med domkirken som det store lærred. Eventen var blevet til i et samarbejde mellem Filmby Aarhus, M2, Aarhus 2017 og Den Gamle By. Lydsiden, der også er udgivet på LP, er komponeret og produceret af DJ Static og Nicolai Absalon.

Aarhus Stories bestod af fem afsnit med begyndelse i vikingetiden. I alt 25 minutters historiefortælling, der kom omkring mid-

delalderens store bygherre, biskop Jens Iversen Lange, 1600-årenes krig og pest, byens vokseværk i 1800-årene samt et kig ind i en mulig fremtid.

Cirka 25.000 deltog i denne helt specielle event, der foregik i Aarhus' historiske hjerte.

Automobilforretningen Carl Christensen

I 1927 var bilen fremtidens transportmiddel, og 90 år senere, 17. august 2017, kunne Den Gamle Bys 1927-bydel udvides med et helstøbt automobilmiljø med udstillingslokale, butik med reservedele og værksteder til motorrenovering og cykelreparation.

Salgsudstilling og værksted ligger i en helt ny bygning, som er inspireret af Hillerød Motor Co.s bygning fra 1927. Automobilforretningens udstilling består af tre af de mest solgte biler på den tid. En Ford T Coupe fra 1927, en Ford Sedan fra 1926 og en Citroën Kløverblad fra 1925. Netop Ford T-bilen, der blev produceret i USA, har også en dansk vinkel. Mange af bilerne blev nemlig fra 1919-1927 samlet i Danmark. I værkstedet bag salgsudstillingen ses blandt andet en kranbil, en Ford TT fra 1924.

I firmaets anden bygning, en ældre bindingsværksbygning, der ligger lige ved siden af, står en Chevrolet, hvor publikum ved at dreje på håndsvinget får fortalt en filmisk historie om, hvad de enkelte værktøjstyper blev anvendt til.

Drenge bag rattet i en Ford T. I automobilforretningen og -værkstedet Carl Christensen kan man røre og prøve forskellige ting.
Foto Henrik Woer.

Det tilhørende cykelværksted vidner om, at det ofte var smeden, der så nye forretningsområder inden for først cykelreparation, og da bilerne begyndte at fylde i gaderne, var det nærliggende også at kaste sig over denne nye branche.

Jagten på genstande til værksteder og butik har ført Den Gamle Bys fagfolk rundt i hele landet. For eksempel efter et gammelt ladeapparat i Kaas nord for Aalborg, en nittemaskine og skilte i Læborg ved Kolding, flere motordele fra Ribe og en fedtpumpe fra Fyn. Derudover har Industrimuseet i Horsens, Iversens Cylinderservice, Dansk Motorsamling i Grenå og mange andre bidraget med vigtige komponenter til værkstederne.

Projektet er realiseret via en generøs bevilling på 4,7 mio kr fra CAC Fonden, hvis stifter Carl Christensen netop åbnede sin virksomhed i 1927.

Umiddelbart efter åbningen arrangerede Den Gamle By to weekender under overskriften Fart på. Den første weekend fik museet besøg af bilentusiaster med biler fra før Anden Verdenskrig, og den følgende weekend var biler fra 1940'erne frem til 1974 i centrum.

Radioamatørstation

På et loftværelse i Huset i Havnegade åbnede 2. september en såkaldt radioamatørstation, der er genskabt med udgangspunkt i en donation fra Bent Sjørsløv fra Samsø. Bents far, Arne, var aktiv radioamatør, og efter hans død overdrog Bent Sjørsløv alt inventar og apparater fra hans lille radorum til Den Gamle By. Rummet er indrettet, som det så ud i 1974.

Arne Sjørsløv havde kontakt til radioamatører over hele verden, og Den Gamle By har indrettet radioamatørstationen for at vise, hvordan den analoge kommunikation i 1974 var den eneste måde at nå hele verden rundt.

Når Arne skulle i kontakt med ligesindede, måtte han først dreje antennen på taget. Det skete med en hjemmegjort opfindelse, som kunne betjenes med et håndtag i loftrummet. Når han trak i håndtaget, drejede antennen via en snedig indretning, som Arne havde konstrueret af dele fra blandt andet en vaskemaskine og en trillebør.

I Arnes radorum i Den Gamle By findes også hans store samling af såkaldte QSL-kort, som han havde fået tilsendt af andre radioamatører, som en bekræftelse på radiokontakt.

Aarhus og Europa på plakaten

Dansk Plakatumuseum har i år vist to særudstillinger. Den første, der bar titlen Kunsten i Aarhus – set fra plakaten, tog med plakaten som guide publikum rundt i Aarhus og besøgte det århusianske kunstmiljø fra 1900-tallets begyndelse til i dag. Formålet med udstillingen var at gøre opmærksom på den store betydning, Aarhus har haft som kunstby. Undervejs gjorde vi den interessante iagttagelse, at der ikke rigtig er nogen museer, der arbejder med dette emne – ud over altså Plakatumseet og Den Gamle By.

Udstillingen var kurateret af idéhistorikeren og forfatteren Lars Morell. Den åbnede 21. januar og stod til og med 21. maj 2017.

I Plakatumseets anden udstilling, Hvad er Europa? Plakater fra en verdensdel, skiftede fokus fra det indadvendte til det udadvendte. Udstillingen blev åbnet 16. juni 2017 af professor i idéhistorie, Hans-Jørgen Schanz.

Europa er pluralitetens kontinent, og det er netop mangfoldigheden, der er udstillingens fokuspunkt. Plakaten er et stærkt visuelt medie, og den er altid tendentiøs, fordi den rækker ud efter sit publikum og vil sige os noget helt bestemt. De viste plakater stammer fra Dansk Plakatumseums allerede eksisterende samling og fra en aktiv indsamling, hvor især de nyere plakater er indhentet fra hele Europa i tæt samarbejde med de enkelte lande, der dermed har fået muligheden for aktivt at tilkendegive, hvordan de gerne vil præsentere sig selv for omverdenen i dag. Indsamlingen har stået på i hen ved to år og er i flere tilfælde blevet besværliggjort af, at nogle områder plages af undertrykkelse, uro eller krig. Udstillingen er ledsaget af et fyldigt katalog.

Registrering og nye plakater

Plakatumseet har de senere år arbejdet målrettet på at registrere museets samling. I 2016 blev der således registreret 30.779 plakater, og nogenlunde samme antal forventes registreret i 2017. Dermed nærmer det store sorteringsarbejde af de mange plakater, som Dansk Plakatumuseum har modtaget, inden det overgik til Den Gamle By, sig sin afslutning. I løbet af et par år forventer vi at have et fuldstændigt overblik over, hvad museet ligger inde med.

Museet har i år modtaget en omfattende samling på i alt 636 plakater, som stammer fra det oprindelige trykkeri Permild & Rosengreen, der eksisterende fra 1947 til 1983, og som har trykt

en lang række plakater af betydningsfulde kunstnere som blandt andre Aage Sikker Hansen, Ib Spang Olsen, Bjørn Wiinblad, Robert Jacobsen, Pierre Alechinsky og Asger Jorn. Samlingen blev foræret til museet af Jette Permild, som havde ryddet op i trykkeriets produktion og taget én af hver af de bevarede plakater fra til Dansk Plakatumuseum.

I foråret erhvervede Dansk Plakatumuseum en sjælden plakat til samlingen. Plakaten er udført for Zoologisk Have i København i 1903 af Valdemar Andersen (1875-1928), der har fået tilnavn som den moderne danske plakats fader. Motivet forestiller en af de karavaner, hvor man udstillede mennesker på lige fod med dyrene.

Istandsættelse og vedligeholdelse

I 2017 har Den Gamle Bys håndværkere taget hul på istandsættelsen af de bygninger, der indgår i Aarhus Mølles kompleks. Bygningerne blev flyttet fra Mølleparken i Aarhus by til den nuværende placering i 1928, og med snart 90 år på bagen er det nødvendigt med en restaurering. I år er den gule bygning, kaldet Mølmøllen, blevet istandsat. Bygningen rummer museets bibliotek, kontorer og frokoststue for personalet.

Taget er blevet lagt om, og bindingsværk og vinduer har fået en grundig istandsættelse. I forbindelse med tagarbejdet er der blevet anvendt træfiberplader til undertag, og der er i øvrigt isoleret grundigt med papiruld. Denne metode giver et isoleringsniveau som moderne standard, men sikrer samtidig, at al fugt kan transporteres uhindret gennem hele konstruktionen. Restaureringen har også givet museet et større rum på loftetagen, så det nu er muligt at samle det meste af museets bibliotek på ét sted.

Også Borgmestergårdens Lysthus er blevet istandsat. Fundamentet og fodtømmeret er blevet udskiftet, og facaderne er istandsatte og nymalede. En grund til at netop Lysthuset skulle stå flot og nymalet, er, at der i september blev afholdt vielser i Borgmestergårdens Have, med Lysthuset som baggrund.

Øget programvirksomhed

Den Gamle Bys programvirksomhed har ikke mindst til formål at genaktualisere udstillinger og supplere med andre vinkler på et emne, der er centralt for museet.

I årets løb er der således holdt Aarhusdage, 70'er Festival, Demensdage, Fart på-weekender, Håndværks- og Havedage, Kaffe-, te- og chokoladedage, Bryg og bag, Bryllupsweekend samt talrige foredrag og rundvisninger.

Adskillige weekender arbejdede museets bryggere i ølbryggeriet, og under hele 70'er Festivalen stod museets telefonlav og radiolav for arrangementet Fra apparater til apps.

I november 2016 satte vi fokus på julens mad og drikke med weekendarrangementet Øl og svin, og i ugerne derefter stod hele Den Gamle By i julens tegn.

Det sidste element til huset fra Skanderborg hejses på plads. I huset indrettes en typisk farve- og tapethandel fra 1974.

A low-angle photograph of a construction site. In the upper center, a crane arm extends from the top left, holding a large, rectangular sign that reads "TANDTEKNIKER" in bold, black letters on a white background. Below the sign, a wooden scaffolding structure is being lowered. In the background, a multi-story building is under construction, completely encased in a complex network of metal scaffolding. A worker in a yellow safety vest is visible on one of the scaffolding levels. To the left, the front of a red and black truck is partially visible. On the right, a light blue building wall features a red street sign that reads "Detlefs' Plad". The sky is a clear, pale blue.

TANDTEKNIKER

Detlefs' Plad

Historiske Dage og Historien om Danmark

Efter i mange år at have været til stede på Bogmessen i København deltog Den Gamle By nu også i Historiske Dage, som blev afholdt for tredje gang i Øksnehallen i København. Til de Historiske Dage valgte vi at promovere de nye kvarterer, og museets stand var blandt andet garneret med en Velo Solex, ølkasser og masser af brune og orange farver, ligesom museet bidrog med indlæg om kollektiver, lokumshistorie og moderne tider på museum. Erfaringerne var så positive, at Den Gamle By har besluttet også at deltage i 2018.

I forbindelse med Danmarks Radios store historiesatsning har Den Gamle By deltaget på tre områder. Dels har museet dannet ramme om optagelser til Historien om Danmark, der vises på DR 1. Dels har museet været medudvikler af og scene for syv af de otte afsnit, der under titlen Venner fra fremtiden blev bragt på DR Ultra, som er en tv-kanal for større børn. Den Gamle By har også udviklet undervisningsmateriale til skolerne, hvor eleverne bliver præsenteret for nogle af de dilemmaer, som også optræder i serien på DR Ultra. Endelig blev der i blandt andet skolernes efterårsferie arrangeret familieaktiviteter, der tog udgangspunkt i serien.

Optagelser til Danmarks Radios store satsning Historien om Danmark med skuespiller Lars Mikkelsen i rollen som historiefortæller.

Internationalt samarbejde

Gennem mange år har Den Gamle By haft glæde af inspiration fra kolleger i udlandet. Det har vi til stadighed, og vi indgår med stort udbytte i netværk som Associations of European Open Air Museums og FRI Norden, ligesom også forskellige EU-projekter samt den årlige udveksling af medarbejdere med Sovereign Hill i Australien er kilde til inspiration. Uvurderligt er også netværket af direktører fra Skansen, Jamtli, Beamish, Black Country og Den Gamle By, hvor vi aktuelt arbejder med at udvikle et fælles program for talentudvikling.

De senere år har vi oplevet, at stadig flere henvender sig til Den Gamle By for at trække på de erfaringer, vi har gjort i forbindelse med de store projekter, som museet har gennemført. Det drejer sig om kolleger fra hele verden, men især Europa og – naturligvis – Danmark. Det er efterhånden ganske ressourcekrævende, men det er også dejligt at opleve den store interesse for de moderne bykvarterer, museets erindringsformidling og den nye, underjordiske tidsrejse Aarhus Fortæller.

Museets personale bliver også ofte inviteret til udlandet for at fortælle om Den Gamle Bys erfaringer. En oversigt over nogle af de vigtigste besøg og indlæg ses i oversigten i Tal og fakta bagerst i denne årbog. Her skal blot nævnes konferencen Memory Spaces, som blev afholdt i december 2016 på The Institute of Fine Arts på New York University, hvor overinspektør Martin Brandt Djupdræt, museumsinspektør Tove Engelhardt Mathiasen og leder af erindringsformidlingen, Henning Lindberg, var hovedtalere sammen med professor i psykologi Dorthe Berntsen fra Aarhus Universitet.

Øl, snaps og brændevin fra Den Gamle By

Efter opfordring fra adskillige gæster har Den Gamle By udviklet en serie af øl, snaps og brændevine, der alene er til salg i museets butikker og restauranter. Alle drikkene er fremstillet med inspiration fra historiske forlæg og indeholder en eller flere ingredienser fra Den Gamle Bys Haver.

Årets juleøl i både 2016 og 2017 er brygget i samarbejde med Aarhus Bryghus og indeholder røgmalt fra museets eget malteri på bryggeriets loft. Selve opskriften er udviklet af Den Gamle Bys frivillige bryggere.

Den Gamle By har udviklet en serie øl, snaps og brændevine, der alene er til salg i museets butikker og restauranter. Opskriften til Aarhus Fortæller-øllen er udviklet af frivillige bryggere og brygget hos Aarhus Bryghus. Foto Asger Christiansen.

Det gælder også Aarhus Fortæller-øllen, der blev lanceret i forbindelse med åbningen af den store Aarhus-udstilling. En kraftig sag på syv procent, hvor etiketten viser en af udstillingens nøglegenstande, nemlig lokomotivet F 694. Øllen er brygget med røgmalt af egen produktion og indeholder desuden tysk og amerikansk humle og en særlig belgisk gær.

I år lanceres Den Gamle Bys Malurt Bitter med urter fra apotekervhaven og honning fra egne bistader. Årets julesnaps kommer på markedet til julesæsonen og er smagssat med apotekerurter og julens krydderier. På sigt tilbydes også en æblebrændevin, en kvædesnaps og en klar akvavit. Alle brændevinene er blevet til i samarbejde med Brænderiet Enghaven i Mellerup.

Museumspriser

Den Gamle By kan i disse år glæde sig over, at både museet og flere medarbejdere modtager priser og hædersbevisninger.

Sidste år modtog Den Gamle By den såkaldte Luigi Micheletti Award, som er den ene af de to store europæiske museumspriser. Bag prisen står European Museum Academy.

I år var museet så nomineret til den anden store pris, European Museum of the Year Award, som uddeles af European Museum Forum. Ceremonien med den dertilhørende konference foregik i den kroatiske hovedstad Zagreb.

Hovedprisen, også kaldet EMYA, gik til Museum of Ethnography i Genève i Schweiz. Og så var vi i alt seks museer, der fik de såkaldte special commendations, altså særlig rosende omtale. Alle de roste museer har været i spil til prisen, og der er sikkert nogle balancer, der har gjort, at det var et andet museum og ikke os, der var det heldige. For os i Den Gamle By er det en dejlig opmuntring i arbejdet med den gentænkning og opdatering af museet, som nu har været i gang i snart mange år.

Som modtager af Luigi Micheletti Award i 2016 var Den Gamle By inviteret til at præsentere museet på konferencen Best in Heritage. Denne konference afholdes årligt i september i kroatiske Dubrovnik og præsenterer museer og kulturarvsinstitutioner fra hele verden, som har modtaget priser inden for de seneste par år. Den Gamle By blev i den forbindelse valgt som et af tre såkaldte "projects of influence".

Hædersbevisninger

Kulturministeriets forskningspris, Julius Bomholt-prisen, gik til Den Gamle Bys seniorforsker, dr.phil. Annette Hoff. Prisen tildeles for "nyskabende forskning af højeste kvalitet publiceret inden for de sidste tre år", og overrækkelsen foregik 24. november 2016 ved et arrangement på Det Kongelige Bibliotek.

Formanden for Kulturministeriets Forskningsråd, professor Anne-Marie Mai, begrundede indstillingen med disse ord: "Annette Hoff modtager Julius Bomholt-prisen for bøgerne om kaffe, te og chokolade, fordi de er særdeles veludførte og hviler på et stort forsknings- og arkivarbejde, der bliver fuldt integreret i Den Gamle Bys museale "storytelling". Bøgerne repræsenterer et forbilledligt samarbejde mellem museum, arkiv og bibliotek.

De er både relevante for institutionen og for rigtig mange danskere.”

Kulturminister Bertel Haarder udtalte: ”Med bogserien formår Annette Hoff at kombinere historieforskning og arkivarbejde på højt niveau med formidling, der appellerer til den alment interesserede dansker. Annette Hoffs arbejde er et godt eksempel på den væsentlige og vedkommende forskning, der foregår på kulturinstitutionerne rundt om i landet.”

Museumsassistent Trine Vindevoghel modtog 5. november 2016 Niels Ebbesen Medaljen. Begrundelsen var, at hun som ikke-akademiker yder en vigtig indsats som sparring til museets fagfolk. ”Du er en af de ildsjæle, der er så vigtige for museets naturlige liv og kontakt til verden omkring det faglige. Vi har også med glæde fulgt din interesse for besættelsestiden, som for eksempel Thomas Sneum – der var bærer af Niels Ebbesen Medaljen – og de mange både friske ideer og dybe tanker, der kreativt strømmer fra dig, alt til gavn for historien og forståelsen for det, der byggede vort land,” lød det i motivationen.

Et udsnit af Den Gamle Bys cirka 250 frivillige på tur til Koldinghus.

Frivillige løser særlige opgaver

De senere år har et stadig større antal frivillige bidraget til at gøre Den Gamle By til en bedre oplevelse for museets besøgende. Antallet af frivillige er cirka 250, som udfører arbejde svarende til 20 årsværk. De frivillige løser opgaver, der ellers ikke ville blive løst, og så tilføjer de Den Gamle By mange forskellige kompetencer og ikke mindst en inspirerende begejstring.

Mange af de frivillige indgår i forskellige lav i Den Gamle By. Dertil en gruppe børneaktører og en gruppe frivillige på Besættelsesmuseet. Og endelig en række frivillige, der formidler de historiske huse, værksteder og butikker eller bistår med registrering, undersøgelser, praktiske gøremål, produktion af håndgjorte beklædningsdele til museets aktører og i særlige projekter for folk med handicap.

I 2017 oprettedes et nyt lav: Værtshuslavet, som assisterer bartenderne på Jazzbar Bent J.

1974-kvarteret nærmer sig sin færdiggørelse

I begyndelsen af april blev fliserne lagt til første halvdel af Den Gamle Bys gågade, Sønderbrogade. Arbejdet er udført med forlæg i den første permanente danske gågade, etableret i Houmeden i Randers i 1963. Fliserne er lagt i et såkaldt labyrinthmønster. De måler 50 x 50 x 5 cm med slidlag af henholdsvis basalt med sort cement og hvidbrændt flint med hvid cement. Houmeden i Randers har dannet skole for talrige andre gågader i danske byer, hvorfor også gågaden i Den Gamle By vil være genkendelig for mange af museets danske besøgende.

I Sønderbrogade blev det første element til Skanderborghuset hejst på plads 19. april, og blot fire måneder senere blev der holdt rejsegilde. Huset, der kun er 4,1 m bredt, bliver genopført med en gavl, som blev fjernet i slutningen af 1960'erne. Vi har valgt at tilbageføre gavlen til det oprindelige udseende fra 1896, fordi den med sine støbte krukke, søjler og knægte er en fin repræsentant for den historicistiske byggestil, der var almindelig i slutningen af 1800-tallet. I bygningens stueetage indrettes en tidstypisk 1974-farve- og tapetforretning.

I den vestlige del af det moderne bykvarter, i området der ligger op mod Viborgvej, er der fuld gang i en større byggeplads. Museet opfører her et lille industrikvarter, som vi kalder Sydhav-

nen. Det skal huse museets smede, tømrere og udstillingsfolk. Her vil også blive faciliteter til omklædning og pauserum for alle håndværkere. Bygningerne er alle nybyggede med stærk inspiration fra en værftsbygning fra Frederikshavn og en værkstedsbygning fra Esbjerg.

Arkitektkonkurrence om ny hovedindgang

I Den Gamle By afventer vi fortsat en endelig afgørelse i sagen om fredning af Botanisk Have. Først når den foreligger, kan vi komme videre med en ny hovedindgang mod syd. En indgang som på alle måder vil lette adgangen for museets mange besøgende, herunder ikke mindst for gangbesværede, der har svært ved at gå på toppede brosten.

I november 2015 afgjorde Fredningsnævnet, at Botanisk Have skulle fredes, bortset fra et område mellem Den Gamle By og Ceres-krydset. Da fredningen imidlertid blev anket, er den overgået til Natur- og Miljøklagenævnet, hvor sagen nu har ligget i snart to år. Sagen forventes afgjort senest til november.

I ventetiden har Den Gamle By sammen med museets rådgivere udarbejdet et konkurrenceprogram. Så snart ankesagen er afgjort, vil fem arkitektfirmaer blive indbudt til at komme med forslag til den ny bygning. Det er museets håb og forventning, at et endeligt forslag til ny hovedindgang kan foreligge medio 2018, hvorefter der skal udarbejdes lokalplan og projekteres.

Fra Dronningens Garderobe

Til påske kan Den Gamle By åbne en enestående udstilling fra Hendes Majestæt Dronningens Garderobe. Udstillingen er blevet til med stor velvilje fra Dronningen og i tæt samarbejde med Dronningens egen kurator Elisabeth von Buchwald.

Hermed vil Møntmestergården for første gang blive anvendt som ramme for en større udstilling, som i øvrigt også vil brede sig til de bagvedliggende gallerier.

I 2015 viste Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot udstillingen En dragtkavalkade i anledning af Dronningens 75-års fødselsdag. Udstillingen i Den Gamle By får en lidt anden profil og sætter ud over tøjet også fokus på Dronningens hatte. Vi ser udstillingen som en slags vstdansk pendant til udstillingen på Frederiksborg og er taknemmelige for, at Frederiksborgmu-

seet så generøst har stillet sit materiale og store viden til rådighed for os. Udstillingen Fra Dronningens Garderobe er blevet til i kraft af en generøs bevilling på 6 mio kr fra Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde.

Forfatter til bogen
Made in Aarhus, Dorte
Søholm, i selskab med
tre Aarhusborgmestre
til lanceringen i Mønt-
mestergården. Fra
venstre tidligere borg-
mester Flemming
Knudsen, Dorte
Søholm, borgmester
Jacob Bundsgaard og
tidligere borgmester
Thorkild Simonsen.

Fokus på Besættelsesmuseum og Borgmestergård

Efter mange års fuld kraft frem med 1974-kvarteret, og med den planlagte 2014-gade og ny hovedindgang fuldt finansieret, er tiden nu kommet til at øge fokus på de eksisterende samlinger og udstillinger, hvor især tre områder trænger til opmærksomhed.

Det ene er Besættelsesmuseet, som i dag er en del af museumskomplekset Den Gamle By. Museet har adresse i centrum af Aarhus, i byens gamle rådhus og politistation, hvor det tyske Gestapo havde sit hovedkvarter under Anden Verdenskrig. Der ligger nu planer klar for en hårdt tiltrængt renovering, opgradering og aktualisering af denne lille perle. Dermed vil den vigtige historie om besættelsen forblive relevant for nutidige og fremtidige gene-

rationer. Den særlige ånd, der hviler over bygningen, vil sammen med en fokuseret historiefortælling og anvendelse af state of the art-fortælleteknikker gøre Besættelsesmuseet til noget helt særligt i kredsen af krigs- og besættelsesmuseer i Danmark og i Europa. Det er håbet, at en ny udstilling kan være klar til det store jubilæumsår 2020.

Det andet område, der bør få opmærksomhed, er Borgmestergården, der i dag næsten står, som da den blev åbnet her på stedet i 1914. Borgmestergårdens udstilling og de klenodier, den rummer, har fortsat stor fascinationskraft, især blandt trænede museumsgæster. Men bygningen trænger gevaldigt både til opgradering, istandsættelse og bedre udnyttelse. Det vil give mulighed for at forny den klassiske kavalkade, som Borgmestergården er, så den også vil appellere til et bredt nutidigt publikum.

Fællesmagasin for alle byens kulturinstitutioner?

Den Gamle By er sammen med en hel række kulturinstitutioner i Aarhus i alvorligt bekneb for magasinplads. Ikke mindst fordi nutidens krav til opbevaring af museumsgenstande og historiske arkiver er væsentlig højere end for få år siden. Det har Kulturstyrelsen også gjort flere af os opmærksom på.

Den oplagte løsning er et fællesmagasin på en passende beliggenhed uden for byen. Alternativerne til en sådan fælles Aarhusløsning er enten, at alle må finde deres egne individuelle løsninger, eller at de århusianske kulturinstitutioner køber sig ind i de allerede eksisterende fællesmagasiner i henholdsvis Randers eller Vejle.

Den Gamle By har sat sig i spidsen for et samarbejdsprojekt, der bl.a. tæller alle byens museer samt stadsarkivet og kunstkonserveringen. Ambitionen er, at der skal opføres et fremtidssikret fællesmagasin uden for byen på i alt cirka 13.000 etagekvadrater. En række museer har i forvejen ældre magasinbygninger på stedet. De indgår også i planen.

Et sådant projekt vil skabe en ny platform for samarbejde mellem byens kulturinstitutioner, som måske – og forhåbentlig – kan give anledning til yderligere samarbejde. Blandt andet om formidling af, hvad man som privatperson kan gøre for at passe på sine arvestykker, og hvordan man bedst og mest skånsomt

To piger vasker op i
købmandsgårdens
køkken.

kan fjerne pletter og snavs, reparere ting, der er gået itu og meget andet.

Et så stort projekt kan ikke finansieres af kulturen selv, så skal det lykkes, må vi krydse fingre for betydelige bidrag fra gode venner af kulturen i Aarhus.

The course of the year and plans for the future

With a new four-year appropriation from the Danish State and yet another record year as a backdrop, the scene was really set for a strong performance from Den Gamle By in 2017, when Aarhus has been European Capital of Culture. Particularly worth singling out are the exhibitions the Jewellery Box, Aarhus Story and the Car Seller, all of which are permanent and will still be here after the end of the Cultural Capital Year. Also worth emphasizing is the production Aarhus Stories, which was shown in the heart of Aarhus, just like the special exhibitions and books that the Den Gamle By is behind – efforts that have required creativity and a total investment of just under DKK 100 million, and which until now (the beginning of October) have resulted in a growth in visitors of over 15 percent.

Fra Aarhus Museum til Aarhus Fortæller

Thomas Bloch Ravn

Med Aarhus Fortæller har Den Gamle By realiseret et gammelt ønske om en permanent udstilling, der viser byens historie fra vikingetidens Aros til den moderne storby, vi oplever Aarhus som i dag.

Lokomotivet er den første og største genstand i Aarhus Fortæller. Det blev nedsænket 8. januar 2015. Derpå blev taget lagt og opbygningen af udstillingen kunne for alvor begynde.

Byens første museum blev kaldt Historisk-Antikvarisk Samling. Det blev stiftet i 1861 og fik lokaler på loftet i byens dengang helt nye rådhus lige ved domkirken. Samlingen kom efter nogle år til at hedde Aarhus Museum og fik til huse i den museumsbygning, der blev opført i Mølleengen i 1877.

Ud af denne museumsinstitution voksede i 1914 Den Gamle By som et nyt selvstændigt museum. Senere, i 1967, fulgte Aarhus Kunstmuseum og i 1970 Moesgaard Museum, hvorefter den gamle museumsbygning blev brugt til andre formål.

Historisk interesserede kredse i byen ønskede imidlertid et egentligt bymuseum, der kunne sætte fokus på byens historie. Det lykkedes i første omgang i 1993, da Aarhus Bymuseum åbnede i den tidligere Hammelbanegård.

Bymuseet fandt imidlertid aldrig rigtig sin plads i byens muse-

ale landskab. I 2009 bad Aarhus Byråd om mulige scenarier for museets fremtidige organisering. Skulle det fortsætte som hidtil, skulle det være en del af hovedbiblioteket, en del af Moesgård, eller skulle bymuseet til Den Gamle By? I september 2010 lod byrådet pilen pege på Den Gamle By.

Her havde vi mere end nok at gøre med at skabe de moderne bykvarterer, som viser livet i Danmark i 1960'erne og 1970'erne. På den anden side havde vi – som det nationale museum om byernes historie – en gammel drøm om på et tidspunkt at lave en udstilling, der viser en dansk bys udvikling fra vikingetid til nutid.

Den helt store hurdle, vidste vi, ville være at finde plads og penge og et passende koncept for den store byhistoriske fortælling, der skulle være fundamentet for de næste mange års arbejde med at fortælle byens historie og gøre den vedkommende.

Da opstod i foråret 2012 ideen om at placere Aarhusudstillingen under den nyeste del af det moderne bykvarter, som på det tidspunkt var under planlægning. Det ville blive rasende dyrt, kunne vi forudse. Men det ville også blive godt.

Vil tillod os at sende en ansøgning til Sallingfondene, og mandag 15. oktober 2012 modtog vi så den glædelige meddelelse, at det totale beløb var bevilget. 20 mio fra Købmand Ferdinand Sallings Mindefond og godt 50 mio kr fra Købmand Herman Sallings Fond. Sikke en appelsin at få i Den Gamle Bys turban!

Dermed blev den proces skudt i gang, som 11. april i år nåede i mål med Hendes Majestæt Dronningens åbning af Aarhus Fortæller.

Gamle fotos projekteres på skibssiden i havnemiljøet ved siden af lokomotivet. Havn og jernbane var af afgørende betydning for Aarhus' udvikling

From Aarhus Museum to Aarhus Story

With Aarhus Story Den Gamle By has realized a long-standing wish for a permanent exhibition that shows the history of the city, from the Aros of the Viking Age to the modern city that we experience Aarhus as today. Museum Director Thomas Bloch Ravn writes about the museum history of the city from the first museum in 1861 to the exhibition Aarhus Story as the most recent branch on the tree.

1940

Havnen besat af tyske krigsskibe, Bassin 2

The harbour occupied by German warships, Basin 2

D.

AARHUS

FORTÆLLER

TIDSREJSE

S FORTÆLLER • AARHUS STORY

dsrejse fra vikingetid til nutid >>> indgang • entrance

R • AARHUS STORY • AARHUS FO

Over 1000 års
historie

Træd ind i
HISTORIEN

Skabt
LOKOMOTIV

entrance <<< Tidsrejse fra vikingetid til nutid <<< Ti

Aarhus Fortæller – en tur gennem udstillingen

Martin Brandt Djupdræt, Connie Jantzen, Søren Tange Rasmussen og Lisbeth Skjernov

Aarhus Fortæller er en tidsrejse i 1200 års historie. Udstillingen er kronologisk opbygget og består af seks hovedafsnit med hvert sit særlige fokus: Vikingernes By, Bispernes By, Købstadsfolk, Vokseværk, Besat og Storby? Artiklens fire forfattere har alle spillet en nøglerolle i udviklingen af Aarhus Fortæller.

Indgangsbygningen til Aarhus Fortæller er inspireret af den forretningsejendom i Søndergade i Aarhus, som blev begyndelsen på Ferdinand Sallings stormagasin.

I vinduesudstillingen får man de første smagsprøver på Aarhus' historie. Huset ligner den forretningsejendom, som Ferdinand Salling i sin tid opførte i Søndergade i Aarhus, og straks man træder ind i foyeren, møder man på en skærm en venlig elevatorfører, der på flere sprog siger: "Elevatoren er kommet – kom indenfor" og nikker over mod indgangen til elevatoren. Når elevatordørene lukker sig efter en, begynder tidsrejsen, og når dørene atter går op, træder man som gæst ud i Aarhus, som vi regner med, at byen tog sig ud i vikingetiden.

Vikingernes by 700-1100

Man mødes af en dejlig morgenstemning. En solsorts fløjten skiller sig ud fra koret af fuglestemmer og blander sig med lyden af

husdyrenes rumsteren og mennesker, der passerer forbi. Byen er Aros, vikingetidens Aarhus. Bymiljøet fra vikingetiden er genskabt i de rigtige materialer og med de historisk korrekte byggeteknikker. Plankevejen, som de besøgende går på, har museets tømrere lavet på samme måde, som man gjorde for over 1.000 år siden, af kløvet egetræ tilhugget med økser. Tilsvarende er husene og plankeværket, der omgiver plankevejen, lavet med værktøj fremstillet med udgangspunkt i den nyeste arkæologiske viden.

Fornemmelsen af næsten at være i en anden tid forstærkes af de mange detaljer i miljøet: Man mærker plankevejen gennem fodsålerne, fornemmer lyset, der brydes gennem asketræets krone, duften af det håndslåede tovværk af lindebast, og ikke mindst den virkelighedstro udsigt mod byens beskyttende vold samt byens første kirke fra 1070, som lå uden for byen, uden for volden, cirka der hvor Vor Frue Kirke ligger i dag. Og kigger man ned i brønden, ses en stemningsfuld animation af historien om byens grundlæggelse og ældste historie.

Hermed er scenen sat, og nysgerrigheden forhåbentlig vakt. Hvem var disse mennesker, og hvordan var denne by? Hvor lå

I vinduesudstillingen får man de første smagsprøver på Aarhus' historie i miniature.

Det første, gæsterne møder, når de træder ud af elevatoren er et panorama af Aarhus i vikingetiden. Foto Asger Christiansen.

vikingetidens by i forhold til nutidens Aarhus? Hvilke andre byer opstod på det tidspunkt? Hvordan var livet for de vikinger, der grundlagde byen? Herom fortælles i afsnittets informative del.

Bispernes by 1100-1550

Ved indgangen til Bispernes by møder gæsten som det første to bymodeller, som viser byen ved periodens begyndelse og slutning. Ikke mindst viser de, hvor meget kirken fyldte i bybilledet, og hvilken enorm magt kirken havde i middelalderens Aarhus.

Her under jorden har Den Gamle Bys murere opført et kirkerum af munkesten, som er kalket 17 gange for at få den rette overflade at udføre kalkmalerier på. Der er en rumklang, som var man i en rigtig kirke.

Omkring 1062 ved vi, at Aarhus samt Ribe, Odense og Roskilde blev stiftsbyer med domkirke og biskop. Aarhus har haft mange magtfulde biskopper, og den mest magtfulde var nok Jens Iversen Lange (1449-1482). Han byggede domkirken større, havde hele byen i pant, og han donerede blandt andet den store altertavle til domkirken. På altertavlen er malet et portræt af Jens

Iversen Lange, som er det ældst kendte portræt af en århusianer. I en animation i en kopi af altertavlen fortæller Jens Iversen Lange sin historie. Og i en glasmontre ses hans mere end 550 år gamle bispekåbe.

Uden for kirkerummet kan man følge domkirkens bygningshistoriske udvikling helt frem til i dag.

Med indførelsen af kristendommen kom også det latinske sprog til Danmark. Latin var den katolske kirkes fællessprog. En skole blev oprettet, da det var biskoppernes pligt at uddanne præster til stiftets kirker. Den lå øst for domkirken og er oprindelsen til Aarhus Katedralskole.

Kirkerummet i afsnittet Bispenses By. Den katolske kirke var dominerende i middelalderens Aarhus og er omdrejningspunktet for fortællingerne om denne epoke. Foto Asger Christiansen.

Købstadsfolk 1550-1850

For at komme ind i afsnittet om købstaden skal gæsterne gennem byporten i det røde plankeværk og forbi betjentens bod. Som i alle andre købstæder var også Aarhus omgivet af planker,

og det var betjentens opgave at sikre, at ingen snød for at betale afgift af de varer, som bønder og andre fra oplandet kom til byen for at sælge. I et spil i betjentens pult kan gæster selv prøve, om de kan afsløre snyd.

Inden for byens planker bliver man mødt af købmand Rasmus Pedersen Thestrup. Han står i porten til en bindingsværksgård sammen med sin hustru og børnebørnene Søren og Maren. I små filmiske sekvenser fortæller familien om livet i byen og om alt fra pest og krig til handel og familien. Fortællingerne er baseret på den stambog med optegnelser om familien og større og mindre begivenheder, som Rasmus Thestrup skrev frem til sin død i 1656.

På det ældste kendte maleri af Aarhus kan man se, hvordan byen så ud på Thestrups tid. Det er malet omkring 1640 og viser byen i fugleperspektiv set fra nord. På en interaktiv skærm kan man gå på opdagelse i maleriet, og byens historier om for eksempel den offentlige afstraffelse på Store Torv, natmanden og Borgmestergården, som i dag befinder sig i Den Gamle By.

Aarhus udviklede sig ikke meget i disse år. Plankeværket begrænsede den fysiske udbygning, da der kun måtte bygges inden for murene, og pestepidemier og krigene i 1600-tallet satte udviklingen på standby frem til 1800-tallet.

Maleriet fra omkring 1640 er det ældst bevarede billede af Aarhus. Gadenettet er stort set uændret til i dag.

Vokseværk 1850-1950

I denne epoke nærmest eksploderede byen i vækst. Et animeret Aarhuskort sætter scenen og viser udviklingen i befolkning og areal i perioden fra 1800 til 1950. Fra en lille købstad med 4.000

indbyggere til en by, der ligner det Aarhus, vi kender i dag, med 153.000.

Udstillingens hovedstykke er det 30 tons tunge damplokomotiv F 694, som Danmarks Jernbanemuseum har udlånt til Den Gamle By som langtidslån. Lokomotivet er indrammet i en scenografi, der ligner DSB's Centralværksted i 1920'erne og 1930'erne. Lokomotiv F 694 er stort og larmende og på den måde en stærk repræsentant for den jernbanehistorie, der var så vigtig for Aarhus' udvikling. Med jævne mellemrum gør lokomotivet opmærksom på sig selv ved at udspejle en mægtig dampsky. Samtidigt fyldes rummet af lyden fra dampfløjten og tunge drivhjul. På væggene omkring lokomotivet projekteres billeder og filmklip, der viser scener fra damplokomotivernes tidsalder.

Aarhus var udgangspunkt for den første jernbanestrækning i Jylland.

Bag byens vækst stod visionære handelsfolk og politikere, der havde kæmpet for, at Aarhus fik en moderne kysthavn og samtidigt blev udgangspunkt for den første jernbanestrækning i Jylland. Den gode havn og Aarhus' nye status som trafikalt knudepunkt gjorde, at byen frem mod århundredeskiftet udviklede sig

Skibssiden og lokomotivet illustrerer havnen og jernbanen, der sammen skabte den dynamik, der de næste mange år skulle trække driftige folk, industri og kultur og uddannelse til byen. Foto Asger Christiansen.

Mælkeflasker fra Vesterbro Mejeri, en ølkasse fra Ceres, en bolsjedåse fra Elviras-minde. Det er bare nogle af de genstande fra industrivirksomheder i Aarhus, der vises i udstillingen.

til at blive et økonomisk kraftcenter med handelsforbindelser til Jylland, Danmark og den store verden.

På en skibsside kan man følge en fotoserie, der viser havnens udvikling og udbygning fra midt i 1800-tallet frem til Anden Verdenskrig. Her udfoldes også historien om Aarhus Oliefabrik, der har været en af Aarhus' vigtigste internationale virksomheder. Et udstillet laboratorieskab viser prøver på nogle af de eksotiske nødder, palmekerner og frø, som fabrikken anvendte til produktion af olie.

På mere klassisk vis udstilles genstande og produkter fra betydelige Aarhusvirksomheder som Oma og Ceres. Det er også muligt at stå ansigt til ansigt med seks århusianere, der fortæller om deres arbejde og plads i samfundet i årene lige før Første Verdenskrig. De tre kvinder og tre mænd kommer fra vidt forskellige samfundslag og kommer omkring alt fra ligeløn, prostitution, arbejdsulykker og militærets historie i Aarhus.

Med befolkningsvæksten og de gunstige økonomiske forhold opstod der i Aarhus en tro på, at byen var noget særligt. Derfor kaldte man sig Jyllands Hovedstad og fik storstadsdrømme, der blandt andet gav sig udslag i storstilede projekter som Landsud-

stillingen i 1909 og senere Aarhus Universitet. Denne historie kan opleves i den lille plysbiograf.

Besat 1940-1945

Fra vækst og udvikling går man som gæst videre ad en dunkel gadescenografi, der bliver mere uhyggelig, desto længere man bevæger sig ind. Vi er nået frem til Aarhus under besættelsen.

Gademiljøet viser en række tilskoddede forretninger, og på murene er opklæbet genoptryk af plakater med forskellige opråb og påbud. I et enkelt udstillingsvindue er der udstillet eksempler på erstatningsprodukter, blandt andet den lige dele berømte og berygtede Rich's kaffesurrogat.

Længere inde viser gadescenografien tegn på ødelæggelser. En dramatisk fotoserie viser omfanget af ødelæggelserne. Ved siden af kan interesserede studere nogle af krigens red-

Mørke og tilskoddede butiksfacader prægede bybilledet under besættelsen.

skaber, nemlig de pistoler, som modstandsbevægelsen og tyskerne anvendte her i byen. Gæster kan på et kort orientere sig i, hvor mange steder der var sabotager og tyske gengældelsesangreb.

Modstandsbevægelsen var i 1944-45 særdeles velorganiseret og udførte nærmest daglige sabotageaktioner mod tyske interesser i Aarhus og omegn. Tyskerne svarede igen med bombeattentater mod civile mål, ligesom de foretog en række hævn drab på mere eller mindre tilfældigt udvalgte personer.

Et understøttende lydbillede giver fornemmelse af, at man befinder sig i et Aarhus i krig. Der er spredte skud, og af og til overflyves man af flyvemaskiner, og der høres en ildevarslende luftværnssirene.

Afsnittet afsluttes med et lille stuemiljø, hvor en radio afspiller nyheden om, at Danmark atter er frit! Frihedsbudskabet markerer også overgangen til tiden efter Anden Verdenskrig.

Både børn og voksne går på opdagelse i det store satellitbillede af Aarhus, som er det første, man møder i afsnittet Storby?

Storby? 1950-

Fra sceneriet med befrielsesbudskabet træder man bogstaveligt talt ind på det nutidige Aarhus i form af et stort satellitfoto i gulvet. Kigger man op i stedet for ned, viser en frise nogle af de høje huse, der er rejst i Aarhus, og i skrivende stund er domkirkens tårn fortsat byens højeste.

I en container midt i rummet udfoldes historien om havnens udvikling, fra dengang skibene blev lastet ved håndkraft til nutidens containerskibe, der lastes med enorme havnekraner. Går man ind i containeren, kan man blandt andet høre havnearbejderes fortællinger og forsøge at laste et containerskib. På et verdenskort kan man se de mange destinationer, skibene sejler mod fra Aarhus, og det bliver tydeligt, at Aarhus Havn er Danmarks største og Skandinaviens næststørste havn målt på godsmængde.

Bag lågerne og i skufferne på et stort skab finder man blandt andet historierne om Magnum-isen, mærket med Atomkraft? Nej tak og Jaka Bov. 10 brands er udvalgt, som har opnået national eller ligefrem international udbredelse. Det er samlet under overskriften Made in Aarhus.

Længere inde i udstillingen vil man kunne opleve nogle af de mange sportstriumfer inden for blandt andet cykling, sportsdans,

Til venstre i billedet ses de færger, der har sejlet ruten Aarhus-Kalundborg fra 1600-tallet til 2011.

Til højre er det modeler af skibe fra Aarhus Flydedok. Historien om den moderne havn i Aarhus er sammen med historien om studie- og universitetsbyen vigtige fortællinger i afsnittet Storby?

sejlsport, basketball og atletik, der alle har haft deres afsæt i århusianske sportsklubber. Udsprunget af de århusianske musikmiljøer er desuden et utal af kendte musikere og bands lige fra Bamses Venner til Tina Dickow. I en film fortæller vi udvalgte historier fra det århusianske kulturliv.

I en mere klassisk udstilling vil man se en symaskine, et demonstrationsbanner og en 3D-printer. De er udstillet sammen med billeder og film som eksempler på århusianske arbejdspladser, der med udvalgte facetter fra arbejdslivet vil være genkendelige for en stor del af danskerne.

Genkendelige er også de film, der kører på en væg i scenografi af en dagligstue. Her kan man se århusianere holde fester, tage på udflugt og dyrke fritidsaktiviteter. Kort sagt er det et

I installationen Drømmenes Aarhus kan gæsterne få taget deres portræt og dermed blive en del af historien. Som baggrund vælger man mellem 42 Aarhussteder, skriver eller tegner en kommentar og ved et par klik, sendes billedet op på de to skærme under loftet, hvor alle drømmene samles i én stor mosaik.

rørende billede af århusianernes – og danskernes – helt almindelige hverdag fortalt med århusianernes egne fotos og film.

Drejer man om hjørnet, træder man ind i et kollegieværelse, hvor man kan sætte sig på sengen eller trække bøger ud af en bogreol og blive klogere på de mange videregående uddannelser og de mange studerende, der er strømmet til byen gennem tiden. Antallet af studerende er vokset betydeligt fra 1960'erne og frem, så der nu er over 60.000. Aarhus som universitets- og studieby er ligesom Aarhus som havneby en af de væsentligste fortællinger.

Man kan gå på opdagelse i lidt af hvert, fordybe sig i byens udvikling og måske mindes sin egen historie i Aarhus.

Byen udvikler sig, og vi er selv med til at skabe udviklingen. Det er derfor tanken, at udstillingens sidste afsnit fra tid til anden vil blive ændret og suppleret, således at Aarhus Fortæller til stadighed kan være i dialog med en by og en befolkning, der konstant ændrer sig på deres vej ind i fremtiden.

I udstillingen er der bygget en kopi af et kollegieværelse. Her formidles historien om universitets- og studiebyen Aarhus.

Aarhus Story – a walk through the exhibition

Aarhus Story is an underground time travel through 1200 years of history. The exhibition is chronologically structured and consists of six main sections, each with its special focus: The Viking Town, The City of the Bishops, Burghers, Growth, Occupied, and Big City? The four authors of the article have each played a key role in the development of Aarhus Story.

Vi står på skuldrene af andre

Thomas Bloch Ravn

I arbejdet med at udvikle Aarhus Fortæller har vi stået på skuldrene af en række nyskabende museer og udstillinger rundt omkring i verden. Herom fortæller museumsdirektør Thomas Bloch Ravn.

På STAM i Gent i Belgien er et helt rum dedikeret til et glasklart gulv med et kæmpe luftfoto af byen. Det inspirerede os til at lave et tilsvarende gulv.

Når det personale, der har været involveret i skabelsen af Aarhus Fortæller, bevæger sig rundt i udstillingen, vil mange kunne referere til, hvor ideer er blevet undfanget, hvad vi har bearbejdet, og hvad vi har lånt. For publikum tror jeg udstillingen fremstår som et helt nyt og originalt Den Gamle By-koncept, hvilket det også er. Men vi står naturligvis – her som i de fleste andre sammenhænge – på skuldrene af mange andre.

Nogle af de vigtigste er STAM – Stadsmuseum Gent (Belgien), Museum of Liverpool (England), Maihaugen-museets store udstilling Langsomt ble landet vort eget (Lillehammer, Norge), DDR Museum (Berlin, Tyskland), The Berlin Story (Tyskland), Museum of London (England), Het Huis van Alijn (Gent, Belgien), ABBA – the museum (Stockholm, Sverige) og Uskyldens Museum i Istanbul (Tyrkiet). Utallige ideer er opstået under besøg på disse

- og mange flere - museer og attraktioner, og ideerne er blevet omformet og udviklet, så de kunne bruges i vores koncept.

Således var vi for eksempel ganske betaget af det store damplokomotiv på Museum of Liverpool, hvor det udgjorde den centrale genstand, det bankende hjerte, i museets fortælling om jernbanen. Da jeg nogle måneder senere var til møde på Danmarks Jernbanemuseum og her hørte, at man havde overskydende materiel på lager, tændtes der et håb om, at Den Gamle By kunne gøre noget tilsvarende som i Liverpool. Og minsandten, Jernbanemuseet havde et ekstra F-lokomotiv, litra 694, som ikke blot var fremstillet på Aarhusvirksomheden A/S Frichs, men også havde kørt i mange år som rangerlokomotiv mellem Aarhus Havn og banegården. Det lykkedes os at få lokomotivet overdraget, og torsdag 8. januar 2015 var masser af mennesker og medier samlet for at se en kæmpekran hejse F 694 ned i byggegruben og på plads på de i forvejen monterede jernbaneskiner, der var hentet til formålet på Aarhus Havn. Nu står lokomotivet som udstillingens bankende hjerte og er med til at fortælle om den driftighed, der skabte Aarhus fra 1800-årene og frem.

På STAM i Gent kunne vi gå på et fantastisk glasklart gulv, der viser et kæmpe luftfoto af byen. I Aarhus Fortæller har vi lavet et tilsvarende gulv, om end meget mindre, og også her vil museets

På Museum of Liverpool dominerer et stort damplokomotiv i fortællingen om havnen. Det gav os idéen til at udstille et lokomotiv i afsnittet Vokseværk om industrialiseringen. Lokomotivet i Aarhus Fortæller er venligst udlånt af Danmarks Jernbanemuseum.

På Uskyldens Museum i Istanbul kan man gå på opdagelse i de mange stemningsfyldte kasser og montere.

gæster ligge med enden i vejret for at se detaljer i billedet. Det var også i Gent, at museumsdirektør Christine De Weerdts bekræftede os i, at en kronologisk fremadskridende fortælling er den rigtige for os.

Også Maihaugens store fortælling om Norges udvikling fra istiden til i dag er dejlig kronologisk og nem at overskue. Her kom

det også til at stå klart for os, at det ikke nødvendigvis er genstandene, der skaber den gode museumsfortælling, men at det lige så vel kan være tableauer og panoramaer, der bærer fortællingen. På Maihaugen oplevede vi også, at museumstekster ligefrem kan være poetiske.

På DDR Museum og på Uskyldens Museum oplevede vi, hvordan det aktiverer publikum, at de skal gå på opdagelse i skabe med låger og skuffer, og på Het Huis van Alijn erfarede vi, hvor stærkt almindelige menneskers film og billeder kan virke på beskueren.

Men inspirationen er ikke kun kommet fra kendte museer i udlandet. Således er en af de absolut største succeser i Aarhus Fortæller inspireret fra Skive Museums børneudstilling. Denne er lavet som en slags gå-på-oplevelse-tur gennem en miniby med boliger og værksteder. I denne udstilling står der også en gammel cykel, og når man sætter sig op og drejer på pedalerne, ser man gadebilleder fra det gamle Skive. Den idé blev lagt på bordet i arbejdet med Aarhus Fortæller, og efter en tur omkring Den Gamle Bys kreative hoveder endte den som udstillingens popu-

En idé fra Skive Museum blev udviklet til bycyklen i Aarhus Fortæller, der er så populær at første model blev slidt op efter en uge. En ny og forstærket cykel har derfor erstattet den første.

lære bycykel, hvor man kan vælge at køre en tur gennem det moderne Aarhus – som hipster, som en mor der kører barnet i daginstitution eller en studerende, der er på vej ned i byen.

Typisk er en kollega kommet med en idé, eller en større kreds har set en spændende ting på et andet museum, og så tages den op til diskussion. Og efter en tur i museets store smeltedigel, er den endt som et originalt bidrag til Aarhus Fortæller i Den Gamle By.

We stand on the shoulders of many museums

The ideas for Aarhus Story have been gathered from museums all the way from the Museum of Liverpool to Het Huis van Alijn in Ghent and then stirred into Den Gamle By's melting pot, to fit in with the quite special concept on which Aarhus Story is based.

MADE IN AARHUS

EKSOTISKE VARER

DEN FLØDESTE

IND PÅ CYKELSTIERNE

FØDEVARER & TEXTIL

SKINKE PÅ DÅSE

A BOV

Sådan gjorde vi – udvikling og realisering af Aarhus Fortæller

Martin Brandt Djupdræt og Thomas Bloch Ravn

Efter at byrådet i september 2011 havde bedt Den Gamle By om at overtage ansvaret for byens historie, og efter at Salling Fondene i efteråret 2012 havde bevilget de nødvendige midler til en permanent udstilling, gik vi i gang med at definere målgrupper, indhold og formidlingsprincipper for dernæst at kunne realisere udstillingen Aarhus Fortæller. Herom beretter overinspektør Martin Brandt Djupdræt og museumsdirektør Thomas Bloch Ravn.

Vi tog på studieture, vi lyttede til andres erfaringer, vi dykkede ned i byens historie, vi undersøgte, hvad der kunne lade sig gøre og hvad der ikke var muligt – og ikke mindst diskuterede vi med os selv.

Kort før jul 2013 kunne vi sætte det sidste punktum i en konceptplan med følgende hovedafsnit: Indhold og koncept, Overordnede formidlingsprincipper, Disponeringsplan, Rumprogram, Byggeplads/Byggegrube, Bærende konstruktioner, Installationer samt Tidsplaner.

Denne konceptplan har været et uvurderligt retningsgivende redskab i arbejdet med udvikling og realisering af den komplekse udstilling, som Aarhus Fortæller er.

Bag lågerne og i skufferne gemmer der sig ti historier fra Aarhus. Blandt andet om Arn-bitter, Føtex, Grøn Koncert og Jaka Bov.

Ideen

Vi nåede hurtigt frem til, at Aarhus Fortæller skal være kronologisk opbygget, og der skal være størst fokus på de seneste 150 år af byens historie. Fokus skal være på fortællingen frem for på fremvisning af genstande, og der var enighed om, at de enkelte afsnit skal fremtræde forskelligt, så publikum vil fornemme, at der er tale om en udvikling.

Det var fra starten ambitionen, at Aarhus Fortæller skulle fænge såvel århusianere som byens gæster. Der skulle derfor lægges vægt på de træk i historien, der har gjort Aarhus til Aarhus samtidig med, at det også skulle være muligt at se den generelle byhistorie i den specifikke Aarhushistorie.

Endelig er det også et formål med udstillingen, at den skal styrke museets publikumstilbud i de traditionelt mere stille måneder.

I konceptplanen lagde vi os fast på, at det skal være "historierne og menneskene, der er i centrum, og i mindre grad tingene. Aarhus Fortæller bliver en fortællende udstilling, som vil benytte et bredt spektrum af virkemidler. Fra nøjagtige modeller til udvalgte nøglegenstande, fra filmiske effekter til lyde og lugte, fra kobberstik til fotos og film". Vi pointerede også, at der både skal være "wow- og aha-oplevelser. Der skal være noget at tale om generationerne imellem, og alle skal føle, de får noget med hjem. Publikum inviteres til selv at spille med. Aarhus Fortæller skal, ud over at være fagligt korrekt, også både være morsom og lærerig".

Målgrupper

Aarhus Fortæller skulle først og fremmest være for århusianere, som her skulle kunne få viden om deres egen by og dele historier om byen med deres udenbys gæster. Det var også ambitionen, at udstillingen skulle kunne give andre danske og udenlandske besøgende overblik og på den måde byde dem velkommen til byen.

I konceptplanen sondrede vi overordnet mellem to kategorier af gæster. De gæster, der kommer for at få en oplevelse, og de gæster der kommer for at få en specifik viden om Aarhus' historie. Disse kategorier er uafhængige af, hvor gæsterne kommer fra.

For den første gruppe, de oplevelsessøgende, er formidlingsformen, fascinationen og muligheden for engagement, lige så

Figuren viser vikingemenneskets gennemsnitshøjde, og bag låger kan gæster gå på opdagelse og få mere viden om vikingemenneskets såkaldte livstilssygdomme.

vigtig som dens faglige indhold. Det er en gruppe, der kommer for at opleve noget, og for at være sammen med familie eller venner om oplevelsen.

Den anden gruppe går også efter specifikke emner og historie, og her er det vigtigt at indlægge muligheder for at kunne grave et spadestik dybere og sikre, at der er adgang til noget af den enorme information, der ligger til grund for udstillingen.

Man må gerne snakke sammen

Når man besøger Den Gamle By, er man sammen, man hygger sig, og man kommunikerer. Det lå derfor lige for, at det samme skal gælde for Aarhus Fortæller. Det betyder ifølge konceptplanen, "at genstande, billeder og tekst i videst muligt omfang skal arrangeres, så flere kan opleve det samtidigt, eller så det understøtter en social kontakt. Skærme skal arrangeres, så flere kan have glæde af indholdet, og så en eventuel interaktion gennem skærmen inddrager mere end det ekskluderer."

Kun i særlige tilfælde kan dette sociale element fravælges.

Formidlingsgreb

Fra begyndelsen definerede vi seks formidlingsgreb:

- Personificerende identifikation. Formidling gennem faktuelle eller fiktive, men repræsentative personer. Målet med grebet er at styrke den besøgendes identifikation med historien og give tydelige afsendere af fortællingerne. Et eksempel på dette er brug af citater, interviews, dokudrama og informationsbårne skæmtekulisser.
- Stemning. Målet er at sætte den besøgende i en særlig stemning. Det kan både ske gennem rumscenesættelse, genstandsudvælgelse, det skrevne ord og gennem visuelle og auditive greb. Sanselighed blev også brugt som stemningsskabere. Man må gerne kunne mærke historien som for eksempel igennem gulvbelægningen, der skifter fra håndhuggede egeplanker over gulvtegl og pigsten til fabriksfliser.

- Erindring. Kommunikerer til den besøgendes egen hukommelse og erfaring. Målet er at relatere til den besøgendes egen historie, og der må gerne være genstande, der kan berøres, så flere sanser og dermed erindringsmarkører aktiveres.
- Aktivitet. Den besøgende skal aktivt kunne bruge flere sanser og gå i interaktion med udstillingen. Målet er at understøtte den besøgendes nysgerrighed og at aktivere og engagere den besøgende gennem for eksempel opgaveløsning og konkurrencer, mulighed for at bidrage og mulighed for selv at kunne søge yderligere oplysninger.
- Overblik. Dette greb er rettet mod analysen og intellektet. Målet er at vise sammenhænge gennem for eksempel kort og modeller.
- Fokus. Dette greb er også primært rettet mod analysen og intellektet. Målet er at give rammer for, at den besøgende kan undersøge detaljer og dykke længere ned i problemstillinger.

På portrætvæggen i Vokseværk kan man høre seks århusianere fortælle om livet i byen omkring 1910. Det er et eksempel på personificeret identifikation, som er et af seks formidlingsgreb, der anvendes i udstillingen.

Rettesnor

Konceptplanen har været en rettesnor, når løsninger skulle diskuteres og valg skulle træffes. For eksempel lod vi os inspirere af den svenske forfatter Margareta Ekarvs tekstprincip om, at museumstekster skal være nemme at skimme og nemme at læse højt for hinanden. Det valg stemte overens med konceptplanens princip om, at udstillingen skulle være en fælles oplevelse for publikum. Valget betød samtidig, at flere fik glæde af vores tekster.

Konceptplanen blev også brugt i forbindelse med rummenes overordnede udformning. Vi valgte en indretning, hvor der veksles mellem sanselige og stemningsmættede rum bygget op i formsprog og materiale tæt på den beskrevne periode, og så mere neutrale rum, hvor der er visuel ro og bedre mulighed for fokus og overblik.

Endelig blev konceptplanen rettesnor for anvendelsen af lyd og lys i udstillingen. Med ganske få undtagelser er hovedtelefoner således valgt fra, fordi de er individualiserende og dermed ikke understøtter den fælles, sociale oplevelse. Derimod er overordnede stemningslyde prioriteret i alle afsnit, da de underbygger stemningen i afsnittet og giver variation afsnittene imellem.

Udstillingens tekster er skrevet, så de er let læste, har rytme og er gode at læse højt for hinanden.

Koncepter og planer er kun brugbare, hvis de tages alvorligt. Det blev de i Aarhus Fortæller. De valgte principper i konceptplanen har været afgørende for, at Aarhus Fortæller er blevet en fortælling om byen, hvor gæsterne både kan være sammen, føle sig underholdt og få nye perspektiver på byen og dens historie.

Realisering

Kort efter nytår 2014 var planlægning og projektering kommet så langt, at udgravningen af den store byggegrube kunne begynde. Herefter fulgte støbning af kælderen, som i januar 2015 var nået så vidt, at udstillingens primære genstand, damplokomotivet F 694 kunne hejses ned på de skinner, der til formålet var flyttet fra Aarhus Havn til den nystøbte kælder. Arbejdet med kælderen fortsatte gennem hele 2015 og ind i 2016, hvor også det hus, der danner foyeren og indgangen til Aarhus Fortæller, blev opført.

Parallelt hermed blev udstillingen projekteret og planlagt, og utallige elementer blev forberedt, så de kunne monteres, så snart rammerne var klar.

Tirsdag 11. april 2017 kunne Den Gamle Bys protektor, Hendes Majestæt Dronningen, klippe snoren og erklære udstillingen for åben. Efterfølgende har vi fået mange roser og begejstrede kommentarer, og selvom vi flere gange har været ved at revne af stolthed, var vi også opmærksomme på, at der ville være ting, der måtte rettes til, ligesom vi forventede at skulle lave om her og der. Det var der heldigvis taget højde for i budgettet, så da vi i november sendte den endelige opgørelse til Salling Fondene, kunne vi meddele, at projektet var fuldført og afsluttet inden for budget.

How we did it

In 2011 the City Council in Aarhus asked Den Gamle By to take over responsibility for the history of the city. The following year the Salling charity foundations granted the funding necessary for a permanent exhibition about the history of Aarhus. Immediately afterwards the work began on drawing up a conceptual plan in which target groups, content and presentation principles were defined and used as guidelines in the realization of the exhibition Aarhus Story.

Meget mere end Aarhus Fortæller

Anneken Appel Laursen

Museum Aarhus er overskriften, når vi taler om Den Gamle Bys virke som lokalmuseum for Aarhus. Etableringen af den permanente udstilling Aarhus Fortæller var den første store milepæl, og i den kommende tid vil vi i Den Gamle By arbejde videre med at finde de rette modeller for, hvordan vi skal forvalte rollen som lokalmuseum for Aarhus. Dette arbejde er ikke afsluttet og bliver det nok aldrig. Herom skriver museumsinspektør Anneken Appel Laursen i denne artikel.

Udsigten fra toppen af det tidligere Havne-kontor på Mindet. Den åbne å passerer forbi Europahuset fra 1959. I baggrunden Domkir-kens 96 m høje spir. DOKK1 i forgrunden til højre. Foto Asger Christiansen.

Med udstillingen Aarhus Fortæller har Museum Aarhus i Den Gamle By fået et vigtigt omdrejningspunkt for formidlingen af Aarhus' historie fra dengang det hele begyndte og frem i tiden. Denne sammenhængende historie giver mulighed for et overblik for alle, der gerne vil forstå, hvad det er for en by, de enten bor i eller besøger.

Udstillingen giver samtidig museet mulighed for at fortsætte det arbejde, der blev sat i gang i 2011, går ud på at sikre, at historien om Aarhus fortsat vil blive skrevet for, med og af århusianerne.

Vi skal også argumentere for, at bevaringsværdier i byens rum fortsætter med at eksistere som fortællende lag i det moderne Aarhus.

Den fortsatte historie skrives

Fremtiden kan vi kun spå om, men det lange historiske træk hjælper til at forstå, hvad Aarhus er. Vi stiller spørgsmålene i Aarhus Fortæller: Hvad er byen kommet af? Hvordan har man levet i Aarhus? Hvordan lever man i Aarhus? Det hjælper til at forstå det moderne og foranderlige Aarhus.

Museum Aarhus i Den Gamle By har siden 2011 varetaget præcis den opgave ved at indsamle, undersøge og formidle Aarhus' historie. I arbejdet sætter vi fokus på de seneste 250 års Aarhus-historie med særligt fokus på nutiden.

Samarbejde om forskning

Til udstillingen Aarhus Fortæller indsamlede vi fortællinger og historier ved hjælp af genstande, fotos, film, arkivalier og personlige beretninger. Det fortsætter vi med.

Arbejdet bliver også grundlag for undersøgelser og forskning, der kommer til at lægge nye lag på den fortsatte fortælling om Aarhus. Noget man blandt andet kommer til at se i afsnittet Storby?, der løbende vil blive opdateret i årene, der kommer.

Men vi gør det ikke alene. Blandt andre Aarhus Universitet, hvor vort fælles Dansk Center for Byhistorie siden 2001 har været omdrejningspunktet, er en vigtig samarbejdspartner.

Også Aarhus Stadsarkiv er en nær kollega. Det tætte samarbejde betyder for eksempel, at vi sammen udgiver billedbogs-serien Aarhus i årtier med gode historier om Aarhus i 1950'erne, 1960'erne osv.

For, med og af århusianerne

Museum Aarhus afspejler borgernes liv og bidrager til fortællingen om byen. Synlighed og samarbejde går hånd i hånd. At være byens museum er at indgå en kontrakt med byens folk om at indsamle og formidle alle nuancer af Aarhus' mangfoldige, righoldige historie – både den åbenlyse, den skjulte og den problematiske. Museet vil være der og rykker ud, når der sker særlige ting med betydning for byens borgere. Det har vi allerede gode eksempler på, som dengang en århusiansk hjemløs i 2012 indrettede sin bolig i en baggård i Den Gamle By og formidlede sit liv som hjemløs til publikum. Læs mere herom i Den Gamle Bys årbog 2013. Eller da en gruppe somaliske kvinder fra Aarhus kontaktede Den Gamle By med ideen om at indrette en dansk-somalisk lejlighed på museet, se artikel i Den Gamle Bys årbog 2016. Lejligheden åbnede i 2016.

Relationerne til Aarhus og århusianerne dyrkes og styrkes på mange måder. Som når Den Gamle By i 2015 åbnede en tyrkisk gæstearbejderlejlighed i 1974-kvarteret, hvor det primært var århusianske informanter, der leverede fortællingerne. Dette projekt er et fint eksempel på, at den lokale og den nationale historie kan gå op i en højere enhed.

Det sker også gennem samarbejder med århusianske organisationer, som når der gennem Folkeuniversitetet gennemføres

Sammen med Aarhus Stadsarkiv udgiver Den Gamle By bogserien Aarhus i årtier. Motivet er fra en trafiktælling ved Thorvaldsensgade i 1960, og indgår i bogen om 1960'erne. Foto Børge Venge, Aarhus Stadsarkiv, Aarhus Stiftstidendes billedsamling.

velbesøgte byvandring i Aarhus' historie, og vi sammen med FO Aarhus udvikler debatarrangementer, der tager hul på svære emner, som for eksempel hjemløsheden i Aarhus.

Disse gode samarbejder kaster noget af sig, der rækker langt ud over kommunegrænsen. Folk kommer langvejs fra for at opleve produkterne af disse gode relationer.

Bevaringsværdige Aarhus

En vigtig opgave er arbejdet med bevaringsværdige bygninger og historiske områder i Aarhus, også kaldet kulturmiljøer. I samarbejde med kommune og region skal vi sikre kulturhistoriske værdier i byen.

I en by, der udvikler sig i et højt tempo, er museet kulturarvens stemme. Vi stiller spørgsmål på vegne af bevaringsværdige kulturmiljøer og bygninger, når lokalplaner og projekter ser dagens lys. Vi skal være med til at sikre, at udvikling sker i samspil med fortiden, så vi ikke risikerer en historieløs by.

Arbejdet sker med afsæt i museets plads i det lokale Kulturmiljøråd, der arbejder med blandt andet lokalplaner og byggesa-

Nuværende og tidligere havnearbejdere har fortalt om deres arbejde til museet. En af dem havde ofte et kamera i lommen, når han var på arbejde. Fotos og erindringer giver tilsammen fantastiske fortællinger.
Foto Niels Møller.

ger. Museets fokus er især på helheder og fortællinger om menneskene, der har skabt, levet og forandret byen – mere end det handler om den enkelte bygning. Byen er under forandring i et tempo, der betyder, at beslutninger kan få store konsekvenser for, hvad det er for en by, der kommer til at danne rammen om borgernes liv i fremtiden. Mange aktører er på banen, og som museum giver det mening at spørge og arbejde med spørgsmålet om: Hvem ejer i grunden byen?

Much more than Aarhus Story

The establishment of Aarhus Story was a milestone in the activities of Den Gamle By as responsible for the city's history. In the time ahead we will be working in Den Gamle By to find models for how we can deal with the role as the local museum for Aarhus. We expect this to be a never ending story.

Årsberetning Dansk Center for Byhistorie

Mikkel Thelle

Det forgange år har været endnu et begivenhedsrigt år i Dansk Center for Byhistorie. Nye projekter er blevet sat i søen, og andre projekter har fundet deres afslutning eller affødt nye ideer. Centret har som altid både til huse på Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet, og i Tværgadehuset i Den Gamle By. Igen i år har arbejdet på tværs af universitets- og museumsverdenen været yderst gavnligt, hvilket ses i flere af aktiviteterne.

Varer, symboler og nydelse i byen

Centret fik i 2015 en bevilling til at samle forskere omkring forbrug og byhistorie i netværket Shop, Consumer, City, støttet af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation (FKK). I oktober kom så antologien Forbrugets kulturhistorie. Butik, by og forbruget, der er redigeret af Mikkel Thelle og Kasper H. Andersen sammen med museumsinspektør Kristoffer Jensen fra Danmarks Industrimuseum. Den markerer afslutningen på forskernetværket og udgives i samarbejde med Aarhus Universitetsforlag, og den vil være at finde på hylderne i november 2017. Her møder vi forbrug i de tidlige apoteker i Aalborg, butiksvinduer og strøggader i Odense, møbeludstillinger i Magasin, børns TV-forbrug og meget andet. Med bogen skrives for første gang samlet om dansk forbrugshistorie, og en af konklusionerne er, at det er tæt forbundet til byens udvikling.

Et andet projekt støttet af forskningsrådet, Urban Diaspora, som blev afviklet i tæt samarbejde med Moesgaard Museum, er

nu også ved at finde sin afslutning, og såvel herhjemme som internationalt har projektets forskning i migration til danske byer i 1500- og 1600-tallet vakt opmærksomhed. Af særlig interesse er Jakob Ørnbjergs studier af mad- og boligkultur blandt den tilreisende elite af købmænd i danske byer som Helsingør og Aalborg. Der arbejdes nu på de sidste publikationer af dette tværfaglige projekt, som har samlet historikere, arkæologer og naturvidenskabelige forskere i analyser af immigrationskulturen i byerne, før nationalstaten opstod.

Et tredje felt for forbrug og nydelse i byen er samarbejdet med Annette Hoff, som i Den Gamle By forsker i nydelsesmidlernes historie og allerede har flere udgivelser bag sig. Annette bidrager til centrets undervisning på Aarhus Universitet, og der er påbegyndt et lovende samarbejde omkring en tilgængeliggørelse af det rige kildemateriale, hun har fundet i sit arbejde med 1700-tallets varelistes. Første del er en pilot-version af projektet Købmand, krambod og klingende mønt. Det sigter i første omgang mod en digitalisering af en række danske provinskøbmænds varelistes fra årene 1732 og 1750 på Den Digitale Byport.

Tværgående byforskning og historiske Big Data

En anden stor begivenhed på forskningsfronten har været opgraderingen af forskernetværket Urban Orders (URO) til et permanent, tværfagligt forskningscenter ved Aarhus Universitet. I løbet af de forgange år har der været mange aktiviteter i URO, hvor der blandt andet er blevet afviklet workshops i Aarhus, Berlin, Johannesburg og New Orleans, se årsberetning 2016. Opgraderingen er frugten af dette arbejde, og hermed er der skabt en solid grund for et tværfagligt samarbejde omkring bystudier på Aarhus Universitet, hvor også museernes rolle inddrages.

Projektet Mapping the Modern City, som centret arbejder på sammen med Københavns Stadsarkiv og Columbia University i New York, har også udviklet sig positivt i løbet af det seneste års tid. Centralt i dette projekt er politiets registerblade fra årtier omkring 1900 i København, som kan give et unikt indblik i for eksempel demografiske og sociale forhold i hovedstaden på dette tidspunkt. Nogle af de foreløbige resultater blev fremlagt af Mikkel Thelle sammen med partnere fra Columbia på den store Social Science History Conference i Montreal i november 2017, og der arbejdes på muligheden for at rejse fondsmidler til at gå

videre med projektet. Der har været en stor interesse fra offentlig side, og blandt andet Weekendavisen bragte i september en større omtale af projektet. Projektet hænger sammen med en voksende interesse i historieforskningen for Big Data, altså historisk digital information i stort omfang, der kan bruges til at udvikle nye forskningsspørgsmål.

Skriftkultur i middelalderens byer

Centret indtager nu igen en hovedrolle i et forskernetværk, idet Kasper H. Andersen har været initiativtager og primus motor i Research Network of Urban Literacy (RUL), som har modtaget midler fra FKK. Netværket ledes af lektor Jeppe Büchert Netterstrøm fra Aarhus Universitet og samler en lang række forskere fra universitets- og museumsverdenen i de nordiske lande, England og Holland. Udover Dansk Center for Byhistorie og Historisk Afdeling ved Aarhus Universitet er andre centrale parter i RUL fra Nationalmuseet, Sydvestjyske Museer og Københavns Universitet. Ambitionen med projektet er at belyse den urbane kulturs betydning for indførelsen af en decideret skriftkultur i de skandinaviske lande (især Danmark) i middelalderen via blandt andet workshops og konferencer samt udgivelsen af en antologi om emnet. RUL afvikles i perioden 1. oktober 2017 til 1. november 2019, og vil i løbet af disse to år generere en anseelig mængde forskningsaktivitet i Dansk Center for Byhistorie. Eksempelvis vil centret være vært ved en større international conference i november 2018.

Bymuseer, byens rum og flydende byer

I løbet af året har centret været medarrangør af en række forskningsseminarer og lignende arrangementer. I februar 2017 afvikledes en større workshop på Schæffergården nord for København som en del af FKK-projektet Shop, Consumer, City med internationale forskere i forbrugshistorie. I marts var centret medarrangør af seminaret Den Grønne Metropol på Københavns Universitet, der tog udgangspunkt i en ny antologi om de grønne områder i København. I juni arrangerede to af centrets tilknyttede ph.d.-studerende, Mikkel Høghøj og Silke Holmqvist, seminaret Rum som kulturhistorisk analysekategori. Centret var som vanligt også medarrangør af Dansk Komité for Byhistories årsmøde i Den Gamle By 21. september, og derudover afholder centret 28.

november 2017 en international konference sammen med Den Gamle By og Dansk Center for Museumsforskning. Med afsæt i udstillingen Aarhus Fortæller er hensigten med konferencen at diskutere de mange nye udstillinger, som åbner på danske museer i disse år. Endelig afholdes i december 2017 eller januar 2018 det første seminar i centrets nye projekt, Research Network of Urban Literacy, på enten Aarhus Universitet eller Nationalmuseet.

Fra badstuer til byregioner: udgivelser og andre aktiviteter

Kasper H. Andersen forsvarede i februar 2017 sin ph.d.-afhandling Da danerne blev danske, som blev positivt omtalt i Weekendavisen. Kasper har også skrevet en lang række leksikale artikler til danmarkshistorien.dk, for eksempel Badstuer i middelalderens by og Gadenavne i middelalderens byer. Derudover redigerer Kasper sammen med middelalderhistorikere fra Aarhus Universitet antologien Dronningemagt i middelalderen. Festskrift til Anders Bøgh, som han også selv bidrager til. Kasper arbejder på flere større eller små publikationer om urban historie i primært middelalderen, eksempelvis om middelalderbyens lydbillede(r) som han har skrevet om på centrets blog. Mikkel Thelle har produceret en række publikationer i både ind- og udland. Eksempelvis redigerer han sammen med Kasper Forbrugets kulturhistorie, og har skrevet flere artikler i anerkendte tidsskrifter, såvel danske som internationale. Mikkel har også bidraget med et kapitel om byregionsforskning til bogen Den østjyske millionby. Der har også i årets løb været en del aktivitet i European Association for Urban History, hvor Mikkel sidder i bestyrelsen. Her forberedes næste års kongres i Rom med titlen Urban Resilience and Renewal.

Hvem er centret?

Dansk Center for Byhistorie bestyrelse består af museumsdirektør Thomas Bloch Ravn (formand), institutleder Bjarke Paarup, Institut for Kultur og Samfund ved Aarhus Universitet, professor Bjørn Poulsen, Historisk Afdeling ved Aarhus Universitet, seniorforsker Jørgen Mikkelsen, Rigsarkivet, formand for Dansk Komité for Byhistorie, og stadsarkivar Søren Bitsch Christensen, Aarhus Stadsarkiv, som også er adjungeret lektor ved centret.

Centret ledes af ph.d. og lektor Mikkel Thelle, og ph.d. Kasper Holdgaard Andersen er ansat som videnskabelig assistent. Desuden er der tilknyttet en række yngre forskere og studerende.

Danish Centre for Urban History annual report

The year has been marked by many activities, major and minor. The Centre is about to round off the research network project "Shop, city, consumer" about Danish consumption culture with an anthology published in November, "The Cultural History of Consumption". On the research project "Urban Consumption" much has also been done, and the results are being documented, having already been presented at conferences during the year. A temporary network, "Urban Orders", co-founded by Mikkel Thelle, has been made permanent thanks to good results achieved over the last two years. The Centre is working with historical data in the project "Mapping the modern city", which was presented at a large conference in Montreal this winter. At the moment five PhD students are attached to the Centre.

Tal og fakta

Thomas Bloch Ravn

Regnskab for 2016

Museets regnskab for 2016 udviser totalindtægter på kr 141.823.020 (2015: kr 129.426.632) og et resultat på kr 858.086 efter overførsel til bundne reserver. Følgende resumé af regnskab er angivet i tusinder:

Indtægter

Offentlige tilskud	31.862
Entré	30.553
Butiksdrift	9.426
Klub Den Gamle By, årbog mv	3.548
Restaurantdrift	16.004
Projektrelaterede indtægter	45.834
Diverse	4.596
Indtægter i alt	141.823

Udgifter

Omkostninger til årets projekter og bundne formål	48.290
Personale	56.956
Vedligeholdelse og drift af bygninger	11.022
Udstillinger og arrangementer	1.218
Administration og markedsføring mm	7.119
Øvrige driftsomkostninger	11.709
Renteudgifter	101
Afskrivninger/nedskrivninger	4.550
Udgifter i alt	140.965

<i>Overskud</i>	858

Besøgstal

Besøgstallet nåede i 2016 op på 515.667. Tallene for de seneste år ser således ud:

2010	312.330
2011	360.048
2012	386.189
2013	480.270
2014	499.247
2015	476.050
2016	515.667

Besættelsesmuseet havde i 2016 i alt 7.547 besøgende mod 8.906 i 2015. Faldet skyldes primært det ekstraordinært flotte besøgstal i 2015 i forbindelse med befrielsesjubilæet 4.-5. maj.

Offentlig støtte og sponsorer

Den Gamle By modtager driftsstøtte fra såvel Kulturministeriet som Aarhus Kommune. Derudover har museet selv en betydelig egenindtægt. Men en fornuftig drift og udvikling beror i meget høj grad på sponsorstøtte fra firmaer og donationer fra fonde og privatpersoner.

Den Gamle Bys hovedsponsor og mediepartner er Jyllands-Posten.

Derudover har museet en række arrangementssponsorer, hus-sponsorer og produktsponsorer, som trofast bakker op og er med til at sikre Den Gamle Bys virke. Se listen over sponsorer bagerst i denne årbog.

Den Gamle By er alle stor tak skyldig.

Donationer

Annie & Otte Johs. Detlefs' Fonde har bevilget 6 mio kr til udstillingen Fra Dronningens Garderobe.

Derudover har Bodil Christiane Kolding Sneums Fond bevilget i alt 1,5 mio kr til økonomisk støtte til færdiggørelse af Den Danske Vinhistorie, Analyse af publikums oplevelser i Den Gamle By samt indretning af en Jødisk marskandiser i Den Gamle Bys 1927-kvarter.

Den Gamle By har modtaget en testamentarisk arv på 1.230.000 kr efter Niels Jørn Nielsen.

Under det landsdækkende projekt Historier om Danmark har Slots- og Kulturstyrelsen gennem midler fra Nordea-fonden støttet aktivitets- og undervisningsprojektet Historier fortalt gennem dilemmaspil med 1.084.000 kr.

Grosserer, konsul N.C. Nielsens Fond har givet 96.000 kr til katalog for Plakatmuseets udstilling Hvad er Europa? Varelotteriet har givet yderligere 57.000 kr til rekonstruktioner i forbindelse med genskabelse af Aarhus Haandværkerforenings lavssal fra 1934. Furi Appel og Gunnar Niskers Fond har uddelt legat på 50.000 kr til Den Gamle By, mens Nordea-fonden har bevilget 50.000 kr. i støtte til Juleguide.

Besøg

Den Gamle By oplever generelt stor interesse fra mange sider. Fra både museumskollegaer, politikere, journalister, universitetsforskere og masser af studerende, som ønsker at besøge Den Gamle By for at høre nærmere om museet og især om de ting, vi har åbnet gennem de senere år, eller som vi er i færd med at udvikle.

Ikke mindst har vi haft flere royale besøg. Hendes Majestæt Dronningen åbnede 11. april den store underjordiske udstilling Aarhus Fortæller. Et par måneder inden, 7. februar, forestod Hendes Kongelige Højhed Kronprinsesse Mary åbningen af Smykkeskrinet. Den 10. august besøgte Kronprinsessen atter Den Gamle By. Denne gang sammen med prinsesserne Isabella og Josephine samt prinserne Christian og Vincent, som var på en tidsrejse i Den Gamle By – fra Aarhus Fortæller over 1974-kvarteret og butikkerne i 1927 til Eilschous Boliger og Festpladsen.

Talrige kollegaer fra open air-museer over hele verden besøger løbende Den Gamle By. Således har der i det forløbne år været besøg fra Beamish og Black Country Living Museum i England, Bokrijk i Belgien, Detmold i Tyskland, Jamtli, Skansen og Vallby i Sverige, Szapateri Neprajzi Muzeum i Ungarn, Nederlands Openluchtmuseum i Holland, Norsk Folkemuseum og Maihaugen i Norge samt Historic Deerfield fra Massachusetts, USA. Ofte er det direktøren, der kommer, andre gange museumsinspektører og forskere, og atter andre gange er det unge museumsansatte på dannelsesrejse. Fra Changzhou i Kina kom en større delegation, som planlægger at omdanne en bevaret bygade til et mu-

seum med inspiration fra Den Gamle By. Vi tager godt imod dem alle, ligesom vi fra Den Gamle By er blevet taget godt imod, når vi har været ude at hente inspiration.

Også hele personalegrupper fra mange danske museer besøgte Den Gamle By, blandt andet Viborg Museum og Vejlemuseerne, ligesom også studerende og forskere fra universiteter fra Aarhus til Japan. Dertil organisationer og netværk som ICOM-Danmark, den svenske Forskarskola i Uppdragsarkeologi, Blindehistorisk Selskab, Corps Consulaire i Aarhus samt politikere fra både byråd og Folketing og ambassadører fra flere lande.

Konferencer og studieture

Ideer og nybrud i Den Gamle By tager ofte afsæt i inspiration fra besøg på andre museer og dialog på konferencer. Og året igennem deltager museets personale i mange arrangementer og studieture, hvor der udveksles erfaringer og hentes nye ideer.

De vigtigste fora er Association of European Open Air Museums, Nordisk FRI, Foreningen af Specialmuseer i Danmark, Organisationen Danske Museer (ODM) og Nordisk Museumsforbund. De væsentligste samarbejdsmuseer er Beamish og Black Country Living Museum fra England, Skansen og Jamtli i Sverige, Nederlands Openluchtmuseum i Holland, Maihaugen og Norsk Folkemuseum i Norge, Bokrijk i Belgien, Zápateri Néprajzi Múzeum (også kaldet Skanzen) i Ungarn samt Sovereign Hill i Australien.

Det vil her blive for omfattende at nævne alle konferencer, studieture og møder. Derfor nævnes alene konferencer, som er afholdt i Den Gamle By, samt udenlandske konferencer, hvor Den Gamle Bys medarbejdere har holdt indlæg.

Fra 16. til 18. september 2016 dannede Den Gamle By rammen om Nordisk Museumsforbunds arbejdsseminar om Formidling. Der var deltagere fra alle de nordiske lande.

I dagene 24.-25. april 2017 blev der i Den Gamle By afholdt afslutningsseminaret i det store EU/Erasmus+-projekt om demente. Overskriften var Active ageing and Heritage in Adult learning, og i mødet deltog museerne Jamtli (Sverige), Skanzen (Ungarn), Maihaugen (Norge) og Beamish Museum (England) samt universiteterne fra Aarhus, Kalmar og Newcastle.

Af konferenceindlæg fra Den Gamle Bys medarbejdere nævnes her følgende: Museumsinspektør Anneken Appel Laursen afholdt forelæsningen Medvirkning i Den Gamle By på de norske

museers årsmøde Inklusion og medvirkning, samt ledede workshopen Hvordan skabe involvering i museumsarbejdet?, 18. oktober 2016, Trondheim, Norge.

Museumsinspektør Tove Engelhardt Mathiassen og gartnerformand Gitte Kidmose Røn deltog 28. oktober 2016 i Forum för Trädgårdshistorisk Forsknings internationale seminar på Friluftsmuseet Frederiksdal i Helsingborg, Sverige. Tove Engelhardt Mathiassen bidrog med indlægget From Houses Scattered in a Park to an Urban Setting with Historical Gardens.

Overinspektør Martin Brandt Djupdræt, museumsinspektør Tove Engelhardt Mathiassen, afdelingsleder Henning Lindberg samt professor Dorthe Berntsen fra Aarhus Universitet var 5.-8. december 2016 hovedtalere på konferencen Memory Spaces på The Institute of Fine Arts på University of New York, USA. Temaet var Den Gamle Bys særlige forløb for ældre ramt af demens og den forskning og det internationale samarbejde, der er tilknyttet dette initiativ.

Overinspektør Martin Brandt Djupdræt holdt forelæsningsen Creating Social Spaces Through the Use of Atmosphere, Interaction and Inclusion ved Szenografie Kolloquium 2017, der blev afholdt 25.-26. januar 2017, på DASA i Dortmund, Tyskland.

Leder af Levende Museum Henning Lindberg holdt takkeforelæsning om Den Gode Samtale i forbindelse med NCK Prisen 2016 på Nordisk Center for Kulturarvspædagogik 9.-10. februar, Jamtli, Östersund, Sverige.

Farvekonserverator Nynne Raunsgaard Sethia afholdt forelæsningsen Onsite Pre-embedding of Samples for Cross-sections – om sin metode til at udtage farveprøver fra bygninger på konferencen 6th Architectural Paint Research Conference 15.-17. marts 2017 på Columbia University i New York, USA.

Fra 3. til 7. maj deltog bygningskonstruktør Martin Sommer, museumsinspektør Anna Wowk Vestergaard, overinspektør Martin Brandt Djupdræt samt museumsdirektør Thomas Bloch Ravn i European Museum Forums uddeling af European Museum of the Year Award i Zagreb i Kroatien. Her præsenterede Thomas Bloch Ravn Den Gamle By, som blev belønnet med rosende omtale.

Association of European Open Air Museums blev i år afholdt på de midtengelske museer Black Country Living Museum og Ironbridge Gorge Museum Trust i dagene 21.-25. august. Fra Den Gamle By deltog museumsinspektør Anna Wowk Vestergaard, bygningschef Niels Meyer, overinspektør Martin Brandt Djupdræt

og museumsdirektør Thomas Bloch Ravn. Sidstnævnte bidrog med et keynote-indlæg med titlen The Plans For Development at Den Gamle By.

Best in Heritage er en årlig konference i kroatisk Dubrovnik, hvor prisvindende museer fra hele verden præsenterer sig selv og deres vindende projekter. På årets konference fra 27. september til 1. oktober deltog museumsdirektør Thomas Bloch Ravn, som under titlen Updating Den Gamle By and Focusing on Being an Inclusive Museum fortalte om museets udvikling, der i 2016 blev belønnet med European Museum Academy's Luigi Micheletti Award.

Museumsinspektør Kitt Boding-Jensen deltog 28.-30. september i European Museum Academy Conference and Award Ceremony i Skopje. På Den Gamle Bys vegne inviterede Kitt Boding-Jensen konferencen til Aarhus, hvor det nu er aftalt, at den bliver afholdt 27.-30. september 2018.

Forskning, publikationer og debatindlæg

Andersen, Kasper H.: Lydhistorie – et "overhørt" felt i dansk byhistorie, artikel på blog.byhistorie.dk.

Andersen, Kasper H.: Gadenavne i middelalderens byer, artikel på danmarkshistorien.dk.

Andersen, Kasper H. og Anne Pedersen: De arkæologiske undersøgelser af Jellingmonumenterne, 1820-2013, artikel på danmarkshistorien.dk.

Andersen, Kasper H. og Anne Pedersen: Jellingmonumenterne, ca. 950-1000, artikel på danmarkshistorien.dk.

Andersen, Kasper H. og Anne Pedersen: Skibssætningen i Jelling, ca. 950, artikel på danmarkshistorien.dk.

Andersen, Kasper H. og Bjørn Poulsen: Badstuer i middelalderens byer, artikel på danmarkshistorien.dk.

Andersen, Kasper H. og Bjørn Poulsen: På strejftog i Danmarks middelalderbyer, artikel på videnskab.dk.

Andersen, Kasper H. og Mads Dengsø Jensen: Gudme, ca. 200-600 f.Kr., artikel på danmarkshistorien.dk.

Bager, Marianne og Kåre Andersen: Historien fortalt gennem dilemmabaseret formidling. Et metodekatalog. Udgivet via www.dengamleby.dk/undervisning.

Bager, Marianne og Birgitte Damkjær: Måltidskultur i tre historiske køkkener. Undervisningsmateriale udarbejdet i samarbejde

- med Madkulturen. Udgivet via www.dengamleby.dk/undervisning.
- Boding-Jensen, Kitt: Afsnittene om Familien og Arbejdspladser i bogen Aarhus i årtier – Århusianernes historie fortalt i billeder. 1960'erne, red. Søren Bitsch Christensen, 2017, side 185-237 og 321-361.
- Damkjer, Birgitte og Marianne Bager: Måltidskultur i tre historiske køkkener. Undervisningsmateriale udarbejdet i samarbejde med Madkulturen. Udgivet via www.dengamleby.dk/undervisning.
- Dassen, Anki van: Tak for et fedt besøg, Madam Nielsen. Pionerarbejde og nye perspektiver, i Museumsundervisning for børn med særlige behov – en best practice publication, red. Maria Clement Hagstrup m.fl., Vesthimmerlands Museum 2016, side 21-25.
- Dassen, Anki van, Maria Clement Hagstrup og Kim Callesen: Læringsteoretiske refleksioner, i Museumsundervisning for børn med særlige behov – en best practice publication, red. Maria Clement Hagstrup m.fl., Vesthimmerlands Museum 2016, side 28-29.
- Djupdræt, Martin Brandt: Helyi feladatok – új lehetőségek (Local responsibilities. New Possibilities in Den Gamle By). Múzeum-café 59-60. 2017/3-4, red. Grécsi Emőke. Budapest. Side 123-132 + english summary side 315.
- Djupdræt, Martin Brandt: Collection the immaterial now/Das Sammeln der immateriellen Gegenwart, Association of European Open Air Museum's 27th Conference, Lillehammer & Oslo, Norway, 23.-26. August 2015, 2017, side 45-48.
- Djupdræt, Martin Brandt, Connie Jantzen, Søren Tange Rasmussen og Lisbeth Skjernov: Aarhus Fortæller – en tur gennem udstillingen, i Den Gamle Bys årbog 2017, side 37-49.
- Djupdræt, Martin Brandt og Thomas Bloch Ravn: Sådan gjorde vi – udvikling og realisering af Aarhus Fortæller, i Den Gamle Bys årbog 2017, side 57-63.
- Fisker, Erik Bjerre: Hjørring Laane-, Spare- og Discontobank – hvad genanvendte byggematerialer fortæller, i Bygningsarkæologiske Studier 2009-2016, 2017, side 72-80.
- Haahr, Doron: På stuegang i Aarhus. Historien om byens hospitaler, red. Martin Brandt Djupdræt. Aarhus Universitetshospital og Den Gamle By. 2016, 348 sider.

- Ingvordsen, Jens: Smykkeskrinet. Dansk Smykkekunst 1900-2000, 2017, 324 sider.
- Ingvordsen, Jens: The Jewellery Box, Danish Jewellery Art of the 20th Century, 2017, 324 sider.
- Jens Ingvordsen: Smykker. Den Gamle Bys lommebibliotek 16, 2017, 73 sider.
- Jantzen, Connie, Martin Brandt Djupdræt, Søren Tange Rasmussen og Lisbeth Skjernov: Aarhus Fortæller – en tur gennem udstillingen, i Den Gamle Bys årbog 2017, side 37-49.
- Laursen, Anneken Appel: Afsnittene om Byen og Årtiets ansigter i bogen Aarhus i årtier – Århusianernes historie fortalt i billeder. 1960'erne, red. Søren Bitsch Christensen, 2017, side 73-121 og 321-361.
- Laursen, Anneken Appel: Meget mere end Aarhus Fortæller, i Den Gamle Bys årbog 2017, side 65-69.
- Marcmann, Karen: Møntmestergården i Den Gamle By – Interiører og dekorationer, i Bygningsarkæologiske Studier 2009-2016, 2017, side 48-71.
- Mathiassen, Tove Engelhardt: Hønsestriik – et dansk fænomen, i Åse Lund Jensen – en dansk strikdesigner, red. Marianne Isager, 2017, side 24-27 og 142.
- Mathiassen, Tove Engelhardt: Textiles. A Cultural History of Dress and Fashion in the Age of Enlightenment, bind 4, red. Peter McNeil. Bloombury Academic, 2017, side 23-44.
- Mathiassen, Tove Engelhardt og Susanne Lervad: textilnet.dk – A Toolkit for Terminology Research and Presentation, i Textile Terminologies from the Orient to the Mediterranean and Europe, 1000 BC to 1000 AD, red. Gaspa, Michel and Nosch. Zea E-Books 56, 2017, side 528-537.
- Rasmussen, Christian og Lisbeth Skjernov: User Involvement as a Collection Method, i Museum Ideas Vol. 2 Innovation in Theory and Practise, red. Gregory Chamberlin. Museum Identity 2016 side 201-215.
- Rasmussen, Søren Tange, Martin Brandt Djupdræt, Connie Jantzen, og Lisbeth Skjernov: Aarhus Fortæller – en tur gennem udstillingen, i Den Gamle Bys årbog 2017, side 37-49.
- Ravn, Thomas Bloch: Når noget er ved at forsvinde, kommer det på museum. Kulturklumme, Altinget 27. oktober 2016.
- Ravn, Thomas Bloch: Der er profit i de danske museer. Kronik i Børsen 14. november 2016.

- Ravn, Thomas Bloch: Internationalt – så bliver det ikke finere. Kul-
turklumme, Altinget 24. november 2016.
- Ravn, Thomas Bloch og Henrik Zipsane: Det kan nok ikke lade sig
gøre. Kronik i Jyllands-Posten 14. januar 2017.
- Ravn, Thomas Bloch: Updating Den Gamle By and Focusing on
Being an Inclusive Museum. CAMOC Museums og cities
review, ICOM 02/2017.
- Ravn, Thomas Bloch: Moderne tider på museum, i Kildekunst.
Historiske & kulturhistoriske studier – Festskrift til John T. Lau-
ridsen 2016, side 567-591.
- Ravn, Thomas Bloch: Our way into the future – strategic imagina-
tion at Den Gamle By, i The Book of everything you want to
know about open air Museums. International Yearbook Ser-
bien 2016/2017, side 137-143.
- Ravn, Thomas Bloch: Den Gamle By Útja a Jövöbe. Múzeum –
projekt – fejlesztés. Festskrift til Miklós Cseri, 2017, side 17-32.
- Ravn, Thomas Bloch: Tidsrejsen. Aarhus. Vide verden, 2017, side
202-223.
- Ravn, Thomas Bloch: Updating Den Gamle By and focusing on
being an inclusive museum, i Projects of Influence, The Best in
Heritage, side 46-49.
- Ravn, Thomas Bloch: Dybde og dimension, i Den Gamle Bys
årbog 2017, side 5-7.
- Ravn, Thomas Bloch: Fra Aarhus Museum til Aarhus Fortæller, i
Den Gamle Bys årbog 2017, side 33-34.
- Ravn, Thomas Bloch: Vi står på skuldrene af andre, i Den Gamle
Bys årbog 2017, side 51-55.
- Ravn, Thomas Bloch og Martin Brandt Djupdræt: Sådan gjorde vi
– udvikling og realisering af Aarhus Fortæller, i Den Gamle Bys
årbog 2017, side 57-63.
- Ravn, Thomas Bloch: Årets gang og planer for fremtiden, i Den
Gamle Bys årbog 2017, side 9-31.
- Schanz, Elsebeth Aasted: Aarhus plakater. Den Gamle Bys Lom-
mebibliotek 15, 2017, 73 sider.
- Schanz, Elsebeth Aasted: Kunsten at fastholde øjeblikket, i Fan-
get i gips. Axel Lochers teaterstatuetter. Skagens Kunstmu-
seer 2017, side 43-57.
- Schanz, Elsebeth Aasted: Hvad er Europa? Plakater fra en ver-
densdel, 2017, 144 sider.
- Schanz, Elsebeth Aasted: What is Europe? Posters from a conti-
nent, 2017, 144 sider.

- Skjernov, Lisbeth og Christian Rasmussen: User Involvement as a Collection Method, i Museum Ideas Vol. 2 Innovation in Theory and Practise, red. Gregory Chamberlin. Museum Identity 2016, side 201-215.
- Skjernov, Lisbeth, Martin Brandt Djupdræt, Connie Jantzen, og Søren Tange Rasmussen: Aarhus Fortæller – en tur gennem udstillingen, i Den Gamle Bys årbog 2017, side 37-49.
- Thelle, Mikkel: Den Usynlige Region, i Den Østjyske Millionby, red. Tom Nielsen og Boris Broman Jensen. Dansk Byplanlaboratorium 2017, side 152-174.
- Thelle, Mikkel: Creating the Creative Urban Waterfront in Scandinavia: Harbour Areas from Industrial Multitude to Planned Creative Spaces, i Cities and Creativity from the Renaissance to the Present, red. Ilja van Damme m.fl., Routledge 2017, side 197-215.
- Vestergaard, Anna Wowk: Jeg synes jo, at jeg ser normalt. Artikel i Jyllands-Posten 23. oktober 2016.
- Vestergaard, Anna Wowk: Jeg synes jo, at jeg ser normalt. Om tankerne bag opbygningen af svagtsynede Henning Eriksens lejlighed i Den Gamle Bys 1970'er-kvarter. Handicaphistorisk Tidsskrift 37/2017, side 29-45.

Den Gamle Bys blogs

- Boding-Jensen, Kitt: 1 blogindlæg
- Djupdræt, Martin Brandt: 4 blogindlæg
- Ingvordsen, Jens: 2 blogindlæg
- Laursen, Anneken Appel: 1 blogindlæg
- Larsen, Christian Rønne: 1 blogindlæg
- Larsen, Lorents: 12 blogindlæg
- Mathiassen, Tove Engelhardt: 4 blogindlæg
- Pedersen, Johannes Bengtson: 1 blogindlæg
- Ravn, Thomas Bloch: 11 blogindlæg
- Røn, Gitte Kidmose: 2 blogindlæg
- Sethia, Nynne Raunsgaard: 1 blogindlæg
- Skjernov, Lisbeth: 1 blogindlæg
- Steffensen, Astrid: 4 blogindlæg
- Vestergaard, Anna Wowk: 2 blogindlæg
- Wittmann, Erik: 2 blogindlæg
- Woer, Karen: 1 blogindlæg

Hverv

Den Gamle Bys personale er medlem af mange bestyrelser, ligesom mange også indgår i universiteternes censorkorps.

Nedenfor nævnes nogle af de væsentligste sammenhænge.

Museumsdirektør Thomas Bloch Ravn er formand for bestyrelsen af Dansk Center for Byhistorie og endvidere bestyrelsesmedlem i Enigma – museum for post, tele og kommunikation samt Clay – Keramikmuseum Danmark. Thomas Bloch Ravn blev i december 2016 udnævnt til demensambassadør i Aarhus.

Programchef Berit Guldmann Andersen er medlem af bestyrelsen for Historisk Samfund for Århus Stift.

Overinspektør Martin Brandt Djupdræt er medlem af bestyrelsen for Aarhus Sommeropera og censor i museologi ved Aarhus Universitet.

Museumsinspektør Anna Wowk Vestergaard er medlem af censorkorpset for historie.

Museumsinspektør Elsebeth Aasted Schanz er online jury-medlem i organisationen Poster for Tomorrow (Paris) samt medlem af The V&A Posters Network, London, og censor ved afdelingen for Dramaturgi på Aarhus Universitet og ved Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab på Københavns Universitet.

Museumsinspektør Tove Engelhardt Mathiasen er administrator for tekstilnet.dk – en digital ordbog over historiske dragt- og tekstilord og er ambassadør for The Attingham Society. Er medlem af The Advisory Board for Magasin du Nord Museum.

Museumsinspektør Kitt Boding-Jensen er formand for Danske Billeder, er medlem af bestyrelsen for Landsforeningen til Bevaring af film og fotos og af bestyrelsen Galleri Image.

Museumsinspektør Lisbeth Skjernov er medlem af bestyrelsen for Dansk Komité for Byhistorie.

Museumsinspektør Anneken Appel Laursen er medlem af Kulturmiljørådet for Aarhus Kommune og medlem af censorkorpset for historie.

Afdelingsleder for Levende Museum, Henning Lindberg er formand for Nordisk Museumsforbund/Danmark.

Centerchef Mikkel Thelle er medlem af bestyrelsen i International committee of the European Association of Urban History og faglig leder af FKK-netværket Shop, Consumer, City samt medlem af styregruppen i forskningscentret Urban Orders ved Aarhus

Universitet og medlem af styregruppen for danmarkshistorien.dk ved Aarhus Universitet.

Videnskabelig assistent Kasper H. Andersen er medlem af tidskriftet Temps videnskabelige råd.

Den Gamle Bys bestyrelse

Formand for Den Gamle Bys bestyrelse er direktør Peter Kjær, som sammen med næstformand, fhv. dekan Bodil Due, Aarhus Universitet, og administrerende direktør Thomas Jensen udgør museets forretningsudvalg.

Derudover består bestyrelsen af forhenværende folketingsmedlem Elisabeth Arnold og direktør Martin Busk, som begge er udpeget af Aarhus Byråd, formand for Erhverv Aarhus advokat Jan Børjesson, formand for LO-Aarhus Ole V. Christiansen, formand for Aarhus Haandværkerforening malermester Søren Dyhr, formand for regionsrådet i Region Midtjylland Bent Hansen, formand for kommunekontaktrådet i Region Midtjylland borgmester Jan Petersen samt afdelingsleder for Levende Museum Henning Lindberg, som er repræsentant for Den Gamle Bys personale.

Ny organisation

Den Gamle By er de senere år vokset voldsomt, uden at organisationen er blevet tilpasset. I foråret tog vi konsekvensen og udvandede Den Gamle Bys chefgruppe med henblik på at styrke faglighed i ledelsen og nærhed mellem ledere og medarbejdere.

Museumsdirektør Thomas Bloch Ravn er formand for chefgruppen, som derudover består af otte chefer, der alle refererer til direktøren. I chefgruppen drøftes og koordineres alle principielle emner og sager af interesse for hele organisationen.

Projektchef Allan Leth Frandsen er udnævnt til vicedirektør. Henning Kjærgaard er nyansat som administrationschef og fungerer som souschef på det økonomiske område.

Derudover består chefgruppen af de mangeårige chefer over-inspektør Martin Brandt Djupdræt og bygningschef Niels Meyer. Nye i chefgruppen er programchef Berit Guldmann Andersen, der har ansvaret for butikker, programvirksomhed samt billetsalg og reception, service- og teknikchef Rasmus Kjellerup Lassen, der er ansvarlig for teknik, gartnerafdeling, rengøring og serviceafdeling, restaurationschef Lis la Cour Fisker, der er

ansvarlig for Den Gamle Bys restauranter og selskaber, samt personalechef Mette Dimes Høeberg, som er ansvarlig for den nyoprettede personalefunktion.

Personale

Museumsdirektør er mag.art. Thomas Bloch Ravn. Han er leder for chefgruppen, som er præsenteret nærmere i afsnittet Ny organisation ovenfor.

Herudover refererer følgende til direktøren: direktionssekretær Pernille Bruun, seniorforsker, dr.phil. Annette Hoff samt leder af Dansk Center for Byhistorie, lektor, ph.d. Mikkel Thelle. Ud over centerlederen består Dansk Center for Byhistorie af videnskabelig assistent, ph.d. Kasper H. Andersen samt et mindre antal projektansatte.

Også kommunikationsafdelingen refererer til museumsdirektøren. Afdelingen består af pressekoordinator Merete Pallesen og marketingansvarlig Lotte Waltersdorff-Lassen, som har følgende ansat: grafiker Rikke Gormsen samt assistenterne Anne Fuglsang, Kamma Mogensen og Gitte Hougaard.

Stillingen som digital redaktør er vakant.

Personalechef Mette Dimes Høeberg er ansvarlig for personalefunktionen, som derudover består af personalesekretær Claus Rønlev.

Administrationschef Henning Kjærgaard er ansvarlig for økonomi og IT.

Økonomifunktionen består af bogholder Aase Back Kjeldsen, økonomisekretær Marianne Skov Vitved, bogholderiassistenterne Merete T. Lantz, Lene Frederiksen, Dorthe J. Andersen, Kirsten Woetmann, Sussi Lindgren Løth og Jeanette Lauritzen samt af projektøkonomiassistent Anne Grethe Holm Nielsen. Derudover kontorassistent Jane Brahe og Bogdan Jachowski, som er ansat som kontormedhjælper.

Den Gamle Bys IT- og sikringsafdeling ledes af tekniker Ole Bojesen. I afdelingen er ansat Jesper Langberg Olesen, Christoffer Rasmussen, Jann Pedersen, Henriette Bendtsen og Tommy Sørensen Møller.

Vicedirektør og projektchef cand.phil. Allan Leth Frandsen leder Den Gamle Bys sekretariat for museets store projekter. Projektkoordinator er museumsinspektør, cand.mag. Anna Wowk Vestergaard. Derudover er tilknyttet museumsinspektør cand.

mag. Erik Nellemann Nielsen samt projektmedarbejderne cand. mag. Mette Andersen og cand.mag. Peter Bjerrum. Endelig er der til afdelingen tilknyttet museumsassistenterne Rikke Hartmann Andreassen, Dorte Telling Madsen, Trine Vindevoghel og Søren Rasmussen.

Bygningschef Niels Meyer har ansvaret for museets tegnestue, håndværkere og udstillingsafdeling.

På Den Gamle Bys tegnestue er ansat arkitekt maa Jonas Rump Nielsen, arkitekt maa Susanne Mikkelsen, bygningsarkæolog, cand.mag. Erik Bjerre Fisker, bygningskonstruktørerne Martin Sommer og Tina Holst Juhl, museumsassistent Solveig Kirstine Kristensen samt byggetekniker René Duhn Gotthardsen Scarpa.

Museets udstillingsafdeling ledes af scenograf og møbelsnedker Tine Scharling Thomsen. Ansatte er udstillingsteknikerne Kurt Edelhardt Eriksen, Mikkel Bødker Lüders, Flemming Enevoldsen, Jonas Kongsbach, Niels Damsgaard-Sørensen og Jørgen Reinhold, udstillingstekniker og skiltemaler Lars Ørbæk Laursen, grafikerne Frank Pedersen, Henrik Nøhr Mikkelsen og Charlotte Tommerup Clausen, museumsassistent Karen Margrethe Jensen samt museumssmed Johannes Bengtson Pedersen og smed Bjarne Maj.

Malerafdelingen ledes af formand Torsten Lykke Nielsen, som har ansat malersvendene Ditte Marie Skjødt, Kent Overby Stück og Dorthe Kristensen samt malerlærlingen Anton Bo Stefansen.

Murerafdelingen ledes af murerformand Hans Bendix Weiss, og han har i afdelingen ansat murersvendene Bjarne Andersen, Carl-Henrik Vammen, Erik Hansen, Lars Fabricius og Henrik Dalgaard Nielsen samt murerarbejdsmændene Bastian Holm Engenskov og Niels Kure Jensen. Derudover brolægger John Nielsen og murerlærlingene Henrik Olm Jakobsen og Martin Peitersen.

Tømrerne ledes af formand Ejvind Maltesen. I afdelingen er ansat svendene Christina Veinholt Jensen, Lasse Ebbe Ebbesen, Rasmus Vinther, Thomas Bordal, Tommy Ravnsbæk og Christian Rønne Larsen. Derudover lærlingene Martin Erik Olsen og Jules Mathias Elling.

Overinspektør Martin Brandt Djupdræt har ansvaret for Den Gamle Bys samlinger, formidling, bevaring og bibliotek samt undervisningsafdeling, Levende Museum og skrædderafdeling. Med reference til overinspektøren er ansat museumsinspektørerne cand.mag. Kitt Boding-Jensen, cand.mag. Jens Ingvordsen,

cand.mag. Connie Jantzen, cand.mag. Anneken Appel Laursen, cand.phil. Tove Engelhardt Mathiassen, cand.mag. Søren Tange Rasmussen, ph.d. Elsebeth Aasted Schanz og cand.mag. Lisbeth Skjernov.

I den museumsfaglige afdeling indgår endvidere de projektansatte mag.art. Danielle Guldmann Sekwati, cand.mag. Mette Andersen og BA Kåre Andersen samt arkivmedarbejder cand. mag. Stig Asbjørn Vestergaard. Derudover er i afdelingen ansat registrator Ove Hove samt museumsassistenterne Jane Maj-Britt Brügger, Lorents Larsen, Mette Kvarning, Jette Munk, Lone Engelbrecht og Bodil Brunsgård Nielsen. I løbet af året har en række studerende også være tilknyttet afdelingen i forbindelse med praktikophold og særlige opgaver.

Som leder af Dansk Plakatumuseum har ph.d. Elsebeth Aasted Schanz i sin stab museumsassistenterne Pierre R. Briand de Crevecoeur, Sanne Staal Guldholt, Line Fogh Sørensen og Lone Gallø Sørensen.

Som leder af Besættelsesmusset er cand.mag. Søren Tange Rasmussen ansvarlig for timelønnet personale og frivillige.

Anne-Grete Roed Jensen er Den Gamle Bys bibliotekar og har samtidig ansvaret for Klub Den Gamle By. 1. februar 2017 kunne Anne-Grete Roed fejre 25-års jubilæum i Den Gamle By.

Bevaringsafdelingen ledes af cand.scient.cons. Karen Woer. Afdelingen består derudover af cand.scient.cons. Nynne Raunsgaard Sethia, cand.scient.cons. Benna Foldager Wichmann, grafisk konserveringstekniker Ole Hertzum, møbelkonservator Torsten Meinert Johnsen, malerikonserveringstekniker Naja Hølvig Mikkelsen, kulturhistorisk konserveringstekniker Gitte Sørig Thomsen, konserveringsassistent Kari Helene Berg og magasinmedarbejder Anker Østergård Kristensen.

Lærer PD Henning Lindberg er leder af Levende Museum, imens Den Gamle Bys undervisningsafdeling ledes af lærer PD Marianne Bager. Til de to afdelinger er knyttet projekt- og frivilligkoordinator cand.mag. Anki van Dassen og museumsassistenterne Jens Kristian Boll, Lotte Kofod, Linda Andersen Fog og Birgitte Damkjer samt assistent Bodil Hansen. Produktionskoordinator Lone Rønn Engelbrecht er leder af skræddersalen. Skræddersalen består derudover af museumsassistenterne Connie Hoffmann, Ulla Hansen, Birgit Vestbo Lund, Heidi Braad Hansen og Una Hylleberg Ejby. Afdelingerne suppleres også med et større antal timelønnede medhjælpere.

Programchef Berit Guldmann Andersen er chef for butikker, billetsalg og reception samt programvirksomheden, som ledes af programansvarlig Lisa Duus Nielsen. Cand.mag. Stig Asbjørn Vestergaard har vikarieret som leder af billetsalget frem til ansættelsen af Allan Arve Vesterbæk, som pr 1. december overtager ansvaret for billetsalg og reception. I afdelingen er i øvrigt ansat Jytte Hansen og Annette Eskildsen samt et større antal timelønnede medarbejdere.

Butiksafdelingen ledes af butiksbestyrer Helle Vester Jensen. Derudover er ansat vikarierende butiksbestyrer Cecilie Skovgaard Eriksen, indkøber Bente Snedker, lagermedhjælper Hanne Philippon Christensen, butiksassistenten Jeanette Andersen, Thomas Skovhøj, Leila Ostenfeldt og butiksmmedhjælper Karen Holst Rasmussen. Personalet i museets butikker udgøres i øvrigt af et større antal timelønnede medarbejdere.

Museets restaurationsområde ledes af restaurationschef Lis la Cour Fisker, som har en fast stab af bagere, kokke, serveringspersonale og arrangementsmedarbejdere med sig på holdet. Køkkenchef er Hussein Mustapha, og kokke er Maria Jørgensen, Simon Pyskow, Anne Kathrine Gundestrup og Carol H. Dixon. I bagerafdelingen er ansat bagerne Henning Løbner og Helle Skovbjerg samt konditor Kent Njoroge Berthelsen. På serveringsdelen er restaurationskoordinator Lehna Pertou og Natasha Lillelund. Selskabsarrangementer koordineres af Anja Munk Lundquist samt Gry Ekenberg og Rikke Pedersen. Restaurationsområdet suppleres af et stort antal timelønnede medhjælpere.

Service- og teknikchef Rasmus Kjellerup Lassen er foruden for teknisk afdeling også ansvarlig for gartnerafdelingen, rengøringen og serviceafdelingen.

Teknisk afdeling består af elektriker Svend Lassen, elinstallatør Emil Leth Valeur, ventilationstekniker Henrik Bavnild Jensen og maskinmester Jens Jagd Jeppesen.

Gitte Kidmose Røn er gartnerformand, og souschef er Mikkel Thoft Madsen. Afdelingen består i øvrigt af gartner Truels Asger N. Truelsen og gartnermedhjælper Frank Kristensen. Endvidere indgår assistent Laurits Nørgaard Petersen, gartnermedhjælper Asger Koller Mønster og gartnerleverne Astrid Steffensen og Erik Wittmann i afdelingen.

Rengøringsafdelingen består af rengøringskoordinator Jane Heiborg Johansen og rengøringsassistenterne Anders Jensen, Birgit Kongsgaard, Charlotte Lauring Nielsen, Ejvind Jæger Iver-

sen, Gunhild Asmussen, Hanne Vissing Jakobsen, Hans Henrik Martensen, Karsten Nielsen, Kim Pappé Andersen, Lene Dalgaard, Randi Kamilla Jørgensen, Betina Guldager og Brita Pedersen. Rengøringsgruppen suppleres i højsæsonerne med et antal medhjælpere.

Serviceafdelingen består af servicevagterne Per Hoffmann Jensen, Jan Olsen og Søren Laurvig. Derudover er ansat serviceassistenterne Dan Christensen, Rene Christensen, Brian Hansen, Jørn Brøndberg og Per Ammitzbøl Sørensen.

Sidst, men ikke mindst bør nævnes museets cirka 250 frivillige, der er fordelt på mange afdelinger, hvor de med ildhu og viden løser opgaver, museet ellers ikke ville kunne løfte. Staben af frivillige består blandt andet af et bryggerlav, et radiolav, et knallertlav, et telefonlav, et værtshuslav, et dokumentationslav for boligområdet i Gjellerup, et samtidshistorisk lav i forbindelse med udstilling af somalisk lejlighed, en gruppe børneaktører, besættelsesmuseets frivillige samt en række individuelle frivillige, der formidler de historiske huse, værksteder, butikker og konditoriet samt hjælper med registrering, undersøgelser, klargøring af genstande, praktiske gøremål og produktion af beklædningsdele til museets aktører.

Sponsorer

Hovedsponsor

Jyllands-Posten
Grøndalsvej 3
8260 Viby J

Arrangementssponsorer

A. Enggaard A/S
Ceresbyen 64
8000 Aarhus C

Carlsberg Danmark A/S
Vesterfælledvej 6
1750 København V

Danske Bank
Kannikegade 4-6
8000 Aarhus C

Falck A/S
Falck-Huset
Polititorvet
1780 København V

STARK Aarhus
Daugbjergvej 17
8000 Aarhus C

Produktsponsorer

A.C. Perchs Thehandel   Te
Volden 3
8000 Aarhus C

Brille Galleriet Rosensgade 16 8000 Aarhus C	Glas til historiske briller
Carlo Gavazzi Handel A/S Over Hadstenvej 40 8370 Hadsten	Dupline-komponenter til intelligente bygnings- installationer
Compell Sønderskovvej 7 8520 Lystrup	Online forretningsudvikling
KEN Storkøkken A/S Runetoften 15-17 8210 Aarhus V	Køkkeninventar/service
Peter Larsen Kaffe A/S Ærøvej 15-17 8800 Viborg	Kaffe
PostNord Hedegaardsvej 88 2300 København S	Posthusets drift
Primagaz Danmark A/S Sandvadsvej 11 4600 Køge	Gas
Rambøll Danmark A/S Olof Palmes Allé 22 8200 Aarhus N	3D opmåling/scanning
Siemens A/S Building Technologies Bredskifte Allé 15 8210 Aarhus V	Installation, servicering og vedligeholdelse af Den Gamle Bys sikringssystemer
Steff-Houlberg TULIP FOOD COMPANY A/S Tulipvej 1 8940 Randers SV	Udlån af pølsevogn

World Translation A/S
True Møllevej 5
8381 Tilst

Oversættelser

Hussponsorer

BDO Statsautoriseret
revisionsaktieselskab
Kystvejen 29
8000 Aarhus C

Aalborggården,
Stenhuset

BDO Statsautoriseret
revisionsaktieselskab
Kystvejen 29
8000 Aarhus C

Sadelmagerens Hus

BioMar Group A/S
Værkmestergade 25, 6.
8000 Aarhus C

Købmandsgården 1864

Boghandlerforeningen
Børsen
1217 København K

Boghandlen

CAC Fonden
Agerøvej 49
8381 Tilst

Helsingør Theater

CAC Fonden
Agerøvej 49
8381 Tilst

Møntmestergården

Danske Guldsmede og
Urmagere
Kongevejen 270
2830 Virum

Guld-, sølv- og ursamlingerne

EL:CON GRUPPEN A/S
Ryhavevej 50
8210 Aarhus V

Svendborghuset

Forskningsfondens Ejendomsselskab A/S Finlandsgade 14 8200 Aarhus N	Apoteket
Gorrissen Federspiel Silkeborgvej 2 8000 Aarhus C	Hobrohuset
GRUNDFOS Holding A/S Poul Due Jensens Vej 7 8850 Bjerringbro	Vandmøllen
Lantmännen Unibake Holding A/S Oensvej 28 8700 Horsens	Bagerbutik
Meyerdonation Stokagervej 23 8240 Risskov	Randershuset
OK a.m.b.a. Åhave Park Vej 11 8260 Viby J	Sønderborghuset, Havbogade 29
SCANDINAVIAN TOBACCO GROUP'S GAVEFOND Sydmarken 42 2860 Søborg	Tobaksspinderiet og tobaksladen
Spar Nord Fonden Østeraa 12 9000 Aalborg	Aalborggården, Grotumfløjen
STARK Aarhus Daugbjergvej 17 8000 Aarhus C	Aarhus Mølle, kostald og hestestald

STARK Aarhus Daugbjergvej 17 8000 Aarhus C	Teglværksladen
Steff-Houlberg TULIP FOOD COMPANY A/S Tulipvej 1 8940 Randers SV	Musiktribunen ved Traktørstedet
Stibo A/S Axel Kiers Vej 11 8270 Højbjerg	Bogtrykkeriet
Aarhus Brandkorpsforening Ny Munkegade 15 8000 Aarhus C	Sprøjtehuset
Aarhus Oliefabriks Fond for almene Formål Tomsagervej 2 8230 Åbyhøj	Stampemøllen
Aarhus og Omegns Biavlerforening Knudevejen 20, Edslev 8362 Hørning	Bistaderne
Aarhusianske Haandværkerlaug Aarhus Haandværkerforening Hack Kampmanns Plads 10 8000 Aarhus C	Haderslevhusene
Aarhusianske Haandværkerlaug Aarhus Haandværkerforening Hack Kampmanns Plads 10 8000 Aarhus C	Lille Rosengaarden
Aarhus Stiftstidendes Fond Hans Broges Gade 2 8100 Aarhus C	Borgmestergaarden

